Numărul 57 6 IUNIE 1994 8 pagini 50 lei

OPINIA naţională

Revistă săptămânală de informaţie, opinie şi idei de larg interes naţional, editată de FUNDAŢIA "ROMÂNIA DE MÂINE"

OPINIA PUBLICĂ, DEMOCRAŢIA ŞI STATUL DE DREPT

EXIGENŢELE "SOCIETĂŢII CIVILE" (II)

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

În cartea citată la începutul acestor reflecţii despre exigenţele societăţii civile ("Vents d'Est. Vers l'Europe des Etats de droit?", coordonată de Pierre Grémion şi Pierre Hassner) se arată că popoarele îşi stabilesc în deplină libertate legile şi normele de conduită, îşi construiesc, fără vreun amestec, societatea dorită.

Afirmarea organică, prin forţe proprii sau "creşterea" societăţii civile în sensul susţinut de Dahrendorf, înseamnă asimilarea în timp de către oameni, de către opinia publică în genere, a noilor idei, a normelor de conduită, a drepturilor şi îndatoririlor sociale.

În această privinţă, cercetătorii moderni ai vieţii sociale au semnalat particularitatea asimilării ideilor sociale, ajungându-se la concluzii atât de larg recunoscute, încât un autor ca Bertrand de Jouvenel se întreba retoric: "Cine ar putea nega că în receptarea ideilor există procese **reci** de adaptare graduală de către un public ce se lărgeşte încetul cu încetul şi procese **fierbinţi** de adaptare emoţională?. Cine ar putea nega, de asemenea, că rareori este receptat, ca un tot, un sistem coerent, ci mai curând o anumită idee particulară? De altfel, aceasta poate fi deformată" [6].

Istoria arată cu limpezime că îmbinarea dintre procesele "reci" şi cele "fierbinţi", durata lor diferită, nevoia de ordine socială şi libertate conştient asumată, acceptarea opiniei celorlalţi, înţelegerea diversităţii şi respingerea deformărilor fac parte dintre multiplele faţete ale "creşterii" societăţii civile.

(Continuare în pag. 6)

UN SALT ÎNAINTE "PRIN NOI ÎNŞINE!"

este indispensabil pentru succesul deplin al reformei

Acad. ANGHEL N. RUGINĂ

Sunt recunoscător domnului dr. Constantin Ciutacu pentru că nu s-a lăsat bătut în "prima repriză" ("Opinia naţională", nr. 46 din 14 martie 1994, şi răspunsul nostru în aceeaşi publicaţie, nr. 49 din 4 aprilie 1994) şi revine cu un articol nou: **"Investiţiile şi Reforma": Nici exclusiv <<prin noi înşine>>, nici exclusiv prin capital străin** ("Opinia naţională", nr. 53 din 9 mai 1994), în care ridică probleme noi, ce merită să fie discutate în continuare.

Deşi numele nostru nu se menţionează în text, totuşi, nemaifiind nici un alt plan de refacere şi stabilizare economică bazat pe concepţia "prin noi înşine" decât al nostru, evident că tot raţionamentul colegului Ciutacu, în fond, este o replică la teza noastră, deşi puţin distorsionată.

1. Ce înseamnă "prin noi înşine?"

Să rezolvăm, întâi, partea "cu bucluc", adică cea distorsionată, care însă joacă un rol minor faţă de celelalte probleme ridicate de domnul Ciutacu. Noi nu am afirmat niciodată (oral sau în scris) teza "exclusiv prin noi înşine", cu accentul pe **"exclusiv"**. Iată ce am scris în versiunea ultimă (1993) a Planului privind miracolul economic: "Trebuie, oare, ca poporul român, harnic şi inocent, să fie împins de un grup de tehnocraţi în a imita capitalismul din Apus până la căderea finală sau să-şi caute un **drum propriu** în acord cu istoria şi năzuinţele sale? Nu este, oare, mai folositor să se urmeze teza integratistă şi, <<prin noi înşine>>", să-şi croiască o altă soartă, mai bună, cum a spus poetul Andrei Mureşanu? Asta nu înseamnă izolare de restul lumii, ci, din contră, să învăţăm şi să adoptăm numai ce este bun şi folositor atât din capitalism cât şi din socialism sau orice alte idei noi ce ne pot ajuta. Dar, în acelaşi timp, să respingem şi să facem toate eforturile posibile pentru a ne debarasa de tot ce este rău, distructiv social, producător de conflicte sociale, din amândouă sistemele. Aceasta este contribuţia principală la <<CAUZA ROMÂNEASCĂ>> din vremea noastră". Iar în alt loc din acelaşi Plan am scris: "Cu planul Rugi, România nu mai are nevoie imediată de împrumuturi sau credite din străinătate până ce economia naţională, în curs de doi ani, se pune pe picioare solide. După aceea, creditele reale de investiţii din afară vor veni de la sine, în mod natural, dar în condiţii cu mult mai favorabile decât cele de azi".

(Continuare în pag. 4-5)

PLEDOARIE PENTRU CERCETAREA NOULUI ÎN ŞTIINŢELE EXPERIMENTALE

Acad. ŞTEFAN MILCU

Analiza modului, obiectivelor şi rezultatelor cercetărilor experimentale ne arată că nu întotdeauna se caută ceea ce se poate numi noul în desfăşurarea fenomenelor. Numai acest tip de investigare teoretică şi experimentală contribuie la progresul cunoaşterii. Un asemenea rezultat nu se poate obţine decât printr-o gândire inovatoare şi acceptarea riscurilor imprevizibile în ceea ce s-a numit de un ilustru anatomist, Gr. T. Popa, "Aventura ştiinţei". Acest termen, şocant la prima vedere, desemnează totuşi riscul incertitudinilor investigării într-un teritoriu necunoscut al ştiinţei.

Cercetarea în aceste condiţii este asemenea cu a unui explorator care pătrunde în zonele necunoscute, căutând cu mari riscuri drumuri noi în jungla ignoranţei.

Orice experimentator avizat ştie că ipoteza generatoare a unei investigări nu asigură certitudinea rezultatelor care o pot infirma sau pot pune în evidenţă un nou fenomen imprevizibil.

Consecinţele unei asemenea situaţii sunt amplificate de nevalidarea unor rezultate negative. Această situaţie a generat cercetările de confirmare a unor descoperiri personale din trecut, care nu aduc noul, ci o risipă a timpului şi a muncii. Din deceniile precedente am cunoscut asemenea cercetări în care trebuia să se confirme veridicitatea unor teorii cu implicaţii ideologice. Am putea cita aici teoria cortico-viscerală şi pavlovismul.

În descoperirea de noi fenomene, trebuie să acceptăm, deci, riscurile imprevizibile ale aventurii implicate în existenţa investigatorilor. Istoria ştiinţelor ne oferă numeroase exemple din aceste dramatice evenimente care definesc "eroismul" în cercetarea ştiinţifică.

În vederea evaluării şi acreditării academice

ŞEDINŢA CONSILIULUI DE ŞTIINŢE MEDICALE AL FUNDAŢIEI "ROMÂNIA DE MÂINE"

Pag. 3

COLEGIILE

REVISTEI "OPINIA NAŢIONALĂ"

Colegiul pentru reformă şi relansarea economiei naţionale:
- Acad. Alexandru Bârlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N.N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof. dr. Constantin Ionete
- Prof. dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu
- Prof. dr. doc. Alexandru Zanfir
- Prof. dr. Mircea Druc
- Prof. dr. Alexandru Albu
- Prof. dr. Mihai Părăluţă
- Prof. dr. Gheorghe Zaman
- Prof. dr. Petre Mâlcomete
- Prof. dr. Gheorghe Răboacă

Colegiul pentru problemele ştiinţei şi învăţământului:
- Acad. Ştefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Ştefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Ştefan I. Ştefănescu
- Prof. dr. Liviu Maior
- Prof. dr. Grigore Brâncuş
- Prof.dr. Dan Ghiocel
- Prof. dr. Emil Tocaci
- Prof. dr. doc. Grigore Posea
- Prof. dr. Gheorghe Secară
- Prof. dr. g-ral (rez.) Emil Mihuleac

Colegiul pentru problemele culturii şi artei:
- Acad. Eugen Simion
- Acad. Alexandru Boboc
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Paul Everac
- Dinu Săraru
- Prof. dr. Ion Dodu Bălan
- Prof. dr. Victor Giuleanu

Colegiul pentru ideea naţională şi socială în România:
- Prof. dr. Aurelian Bondrea
- Prof. dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof. dr. Ioan Scurtu
- Adrian Păunescu
- Prof. dr. Ion Rebedeu
- Prof. dr. Ion Popescu
- Prof. dr. Gheorghe Cazan
- Prof. dr. Ion Tudosescu
- Prof. dr. Tiberiu Nicola
- Prof. dr. Virgil Constantinescu

Colegiul pentru doctrine politice şi probleme ale relaţiilor internaţionale:
- Valentin Lipatti
- Prof. dr. Florea Dudiţă
- Prof. dr. Mircea Nicolaescu
- Prof. dr. Marin Voiculescu
- Ion Mărgineanu
- Dan Lăzărescu
- Prof. dr. Ion Zară
- Prof. dr. Constantin Mecu
- Prof. dr. Marin Nedelea
- Prof. dr. Constantin Vlad

Colegiul pentru problemele sănătăţii şi protecţiei sociale:
- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnici
- G-ral dr. Gheorghe Niculescu - membru de onoare al Academiei Române
- Prof. dr. doc. Iulian Mincu
- Prof. dr. doc. Victor Ciobanu
- Prof. dr. Caius Traian Dragomir
- Prof. dr. Andrei Firică
- Prof. dr. Dorin Sarafoleanu
- Prof. dr. Ioan Pop D. Popa
- Prof. dr. Ştefan Costea
- Prof. dr. Mihai Dumitrescu

Colegiul pentru problemele justiţiei, statului de drept şi democraţiei:
- Acad. Valentin Georgescu
- Acad. Ion Filipescu
- Prof. dr. Vasile Gionea
- Prof. dr.Antonie Iorgovan
- Prof. dr. Adam Popescu
- Prof. dr. Nicolae Popa
- Prof. dr. Ion Neagu
- Prof. dr. Andrei Popescu
- Prof. dr. Ionel Cloşcă
- Prof. dr. Mihai Merfea
- Prof. dr. Mircea Stroia

Director:
Prof. dr. AURELIAN BONDREA

Muzeul memorial "Dimitrie şi Aurelia Ghiaţă"

ARGUMENT AL CONTINUITĂŢII ÎN CULTURA ROMÂNĂ

Înainte de a se manifesta prin extensiune, prin capacitatea ei de a cuceri spaţiul şi timpul, vitalitatea unei culturi are nevoie de proba de foc a cunoaşterii de sine, a întoarcerii la izvorul pururea întineritor al începuturilor. Nevoia de adoraţie, atât de specifică spiritului uman înnobilat prin artă, n-ar putea fi înţeleasă fără înzidirea obârşiilor în fiinţa noastră prezentă, ca treaptă esenţială a regăsirii de sine. Să ne bucurăm, deci, de tot ceea ce ne prilejuieşte retrăirea momentelor de geneză, întrucât cu fiecare asemenea moment, ne vom cunoaşte mai bine şi vom potenţa drumul spre viitor. Tocmai un astfel de moment, încărcat de bucuria regăsirii de sine, prilejuieşte recenta inaugurare a **Muzeului memorial "Dimitrie şi Aurelia Ghiaţă", sub auspiciile generoase ale Muzeului Naţional de Artă al României**. Încă din anul 1970, pictorul **Dimitrie Ghiaţă**, împreună cu soţia lui, **Aurelia Vasiliu Ghiaţă**, au donat statului român întreaga colecţie de artă, precum şi casa lor din str. Dr. Clunet nr. 14 în vederea deschiderii acestui Muzeu memorial. Atelierul luminos pe care pictorul Ghiaţă l-a proiectat şi amenajat în acest imobil este prin el însuşi o istorie vie. Aici au poposit deseori Henri Focillon, Dimitrie Gusti, prof. dr. I. Cantacuzino, Nicolae Tonitza, Mihai Ralea, Victor Ion Popa, Jean Al. Steriadi, Cornel Medrea, numeroşi alţi prieteni şi admiratori ai celor doi mari artişti: Dimitrie Ghiaţă, apreciat drept unul dintre cei mai mari reprezentanţi ai colorismului din perioada interbelică, şi Aurelia Ghiaţă care a ctitorit şcoala românească de tapiserie şi a dăruit neamului său opere fără de moarte, ca şi picturile soţului său.

Destinul acestor mari artişti români, răsfrânt atât de generos în fiecare piesă a Muzeului memorial, întruchipează o parte din însăşi istoria noastră contemporană. Acest templu atestă o dată mai mult organicitatea şi continuitatea artei româneşti, valoarea ei resurecţională şi de îndreptar moral pentru tinerele generaţii. Ne reamintim cu acest prilej că maestrul Dimitrie Ghiaţă a primit, în anii 1935 şi 1941, Premiul Academiei Române pentru Pictură, iar în continuarea acestor prestigioase succese, în 1957 i se decernează titlul de Maestru Emerit al Artei şi Premiul "Ion Andreescu" al Academiei Române; în anul 1961 primeşte Premiul de Stat, iar din 1964 este Artist al Poporului. După obţinerea, în doi ani la rând, a Premiului I la Salonul Oficial de Artă, Aurelia Ghiaţă, în urma unei expoziţii personale de artă decorativă în Sala "Oneşti", în anul 1964, are bucuria să i se confere titlul de Artistă Emerită, iar după alte expoziţii itinerante de artă decorativă şi de tapiserie românească (Washington, Chicago, Moscova , Roma, Budapesta, Rio de Janeiro, Montevideo, Buenos Aires, Berlin, Leipzig şi Alexandria etc), i se conferă, în 1967, Ordinul Meritul Cultural, clasa I. În 1971 este distinsă cu Premiul Comitetului de Stat pentru Cultură şi Artă. Opere de înaltă artă, devenite de multă vreme puncte de referinţă în estetica modernă nu numai românească, fotografii şi unelte ale creaţiei lor, mărturii ale unei ambianţe unice prin capacitate de sugestie, de evocare întregesc acest remarcabil şi de neuitat templu care este Muzeul memorial. Aici au trăit şi au creat două personalităţi puternice ale artei plastice româneşti, oferindu-ne peste ani, cu aceeaşi caldă generozitate din timpul vieţii lor, putinţa regăsirii şi cunoaşterii noastre de sine.

■ Mihai IORDĂNESCU

CONSILIILE FUNDAŢIEI "ROMÂNIA DE MÂINE" - CERTĂ VOCAŢIE SOCIALĂ ÎN PROMOVAREA VALORILOR UMANISTE

SPRE O INTEGRALĂ A FILOSOFIEI ROMÂNEŞTI

Consiliul de Ştiinţe Filosofice a fost creat în cadrul Fundaţiei "România de Mâine" nu pentru a satisface gustul, atât de larg răspândit la noi pe cât este de anacronic, al înmulţirii formelor fără fond, ci, dimpotrivă, ca reacţie pozitivă şi necesară, totodată, la această goană desuetă după fiinţări fără fiinţă, existenţe fără existenţă sau ceva care să fie consemnat undeva, dar care să nu existe nici unde. Nu este însă mai puţin adevărat că, pe de altă parte, atunci când s-a gândit posibilitatea de a crea un consiliu şi un institut în preocupările cărora să intre învăţământul şi cercetarea filosofică, s-au avut în vedere şi alte motive mult mai consistente decât cel mai sus pomenit. Poate că asupra acestora din urmă ar fi util să ne oprim pe scurt fie şi pentru că ele privesc, în fond, ceea ce alcătuieşte, să zicem, substanţa intimă a demersului în cauză.

Aşadar, una din raţiunile esenţiale care a prezidat gândul că azi este nevoie de un atare consiliu şi institut, deşi ştim bine că pe lângă Academia Română există un Institut de Filosofie, iar în domeniul învăţământului filosofic, facultăţi cu un binecunoscut renume, a fost, oricât s-ar părea de paradoxal, tocmai prezenţa, în lumea culturii şi a învăţământului, a acestora din urmă. Nu facem parte dintre cei care, însufleţiţi de elanuri mistificatoare şi de irepresibile ambiţii, se apucă, peste noapte, să imagineze lumi inexistente, realităţi fantomatice şi să le dea, apoi, certificate de singura şi adevărata realitate. Spre deosebire de aceştia, am gândit că o primă condiţie a înfiripării unui consiliu de învăţământ superior şi cercetare în domeniul filosofiei o constituie recunoaşterea celor asemănătoare lui în structura şi în datul lor luat în multiple ipostaze, în performanţele atinse, în calitatea a ceea ce s-a petrecut, cum şi sub raportul a ceea ce se intenţionează să se întâmple. Recunoaşterea vizată nu se referă, fireşte, la statutul lor legal, ci la istoria ce le este proprie şi, prin urmare, la prestaţia mai de mult sau astăzi săvârşită.

Dar dacă nu ne situăm printre contestatarii în absurd ai unei istorii, nici nu suntem dintre aceia care îşi asumă rolul de hagiografi ai ei. A recunoaşte o existenţă nu înseamnă, neapărat, a o şi transforma în perfecţiune a existenţei, în singura existenţă sau în model al oricărei alte posibile forme de existenţă. De aceea, având o anume cunoaştere a activităţii Institutului de Filosofie de pe lângă Academia Română şi a facultăţilor de filosofie de pe lângă universităţile de stat, am considerat că sunt domenii ale filosofiei fără de a căror cercetare, azi, acum şi aici, filosofia însăşi ar fi periclitată în esenţa ei intimă, în chemarea ei şi în rolul pe care ar trebui să-l împlinească în ansamblul culturii naţionale.

Ceea ce ne interesează îndeosebi, iar aceasta pentru că avem conştiinţa desfăşurărilor de până acum, este să întâmpinăm cu întreaga onestitate ştiinţifică de care dispunem, mai întâi valul de ură şi denigrare, purtat de o lume bezmetică, rea şi viciată moral, despre sau în privinţa filosofiei româneşti. Ştim exact că filosofia românească a fost crunt, nedrept şi interesat devastată imediat după august 1944 şi mulţi ani apoi de către nechemaţi, vicleni, perverşi nu numai filosoficeşte, în fine de către o întreagă cohortă de spirite malefice care ar fi vrut ca poporul român să se simtă sărac spiritualiceşte, lipsit de filosofie, fără "sfânta sfintelor", deci în afara acelei instanţe care, oricât ar vrea unii să o nege, a supravegheat, totuşi, nu numai ivirea, ci şi dezvoltările structurale ale spiritualităţii româneşti. În viziunile apocaliptice despre filosofia românească, mai toţi marii gânditori români erau trataţi ca jefuitori ai culturii, un fel de hoţi bicisnici ai spiritului, reacţionari de duzină sau reacţionari de lux. O rubrică dintr-un ziar al anilor '44, "Dreptatea", îi vedea pe Noica, Cioran, Mircea Eliade, Nichifor Crainic, Ion Petrovici, Blaga, etc., vinovaţi de dezastrul prin care trecuse ţara şi, nu se putea altfel, ca "răufăcători" care au "răspândit prin fluviul negru al cernelii, ura, minciuna, impostura..." Lucreţiu Pătrăşcanu, la rândul său, lansa acea nefericită şi complet denaturată interpretare a curentelor şi orientărilor din filosofia românească interbelică din a cărei perspectivă, gânditori cum au fost C. Rădulescu - Motru, P.P. Negulescu, Ion Petrovici, Lucian Blaga, etc. treceau ca veritabili apostoli ai neştiinţei filosofice, mistici, iraţionalişti, fiinţe rătăcite printre adevărurile Filosofiei pe care doar Cineva le stăpânea. De la "Dreptatea" şi din lucrarea lui Lucreţiu Pătrăşcanu s-au inspirat toţi cei care mai încoace, vreme de peste două decenii, dacă nu chiar mai mult, au aruncat anatema asupra a tot ce era valoare autentică în filosofia românească. A le spune lor pe nume acum mi se pare că e de prisos, dar a aminti câtă mare scofală au săvârşit câte unul care prin 1966 îl considera pe Mircea Florian ca un "materialist larvar", ca mai apoi să-i zică, după bătaia vântului, "gânditor apropiat de materialismul dialectic şi istoric", pentru ca într-o a treia învârtoşare filosofică să-l găsească "reprezentant al materialismului dialectic şi istoric", ei bine, a aminti în treacăt despre asemenea isprăvi este, cred, o nevoie, fie şi pentru că ceea ce s-a întâmplat mai ieri se repetă, tras la şapirograf, azi.

Am vrea, deci, să ne aplecăm în mai mare şi mai dreaptă măsură asupra fenomenului filosofic românesc. Cred că în cel mult un an de zile ar putea să apară, sub egida Consiliului şi Institutului, lucrări despre filosofia românească interbelică, precum şi o integrală a filosofiei româneşti. Suntem prinşi într-o acţiune la care participă cadre didactice din diferite centre, oameni cu experienţă în cercetarea fenomenului menţionat, dar şi tineri absolvenţi de filosofie şi chiar câţiva studenţi. Ar fi inexact dacă s-ar înţelege că activitatea Consiliului nostru se reduce doar la ceea ce am ţinut să subliniez în mod expres. Pentru o mai clară şi completă înţelegere a programelor pe care le gândim realizabile, menţionez că se prevăd cercetări pe problematica specifică metafizicii, aceasta constituindu-se într-un răspuns necesar la acea stare a meditaţiei filosofice care pentru conştiinţele mai puţin avizate pare a fi un soi de strigoi strecurat prin ambiguităţi ale spiritului în câmpul atât de admiratei exactităţi provenită din metodele şi rezultatele a ceea ce se cheamă cu o sintagmă ea însăşi ambiguă, "ştiinţa pozitivă". Pe lângă tentativa de a capta în studii şi în câteva traduceri, tematica metafizicii secolului XX, este posibil să apară, aceasta depinzând de condiţiile materiale, lucrări de logică, epistemologie, filosofie a culturii etc.

Ar fi timpul ca după atâta penibilă împrăştiere a republicării marilor cărţi ale filosofiei româneşti, după consumarea cu rezultatele cunoscute a operelor gânditorilor noştri, să se purceadă la elaborarea unui proiect de strângere laolaltă a ceea ce a fost, în timp, lucrare filosofică românească pentru a se putea, pe această bază, să se împlinească atât de necesarele examinări ale sensurilor şi deschiderilor pe care le conţin şi le revarsă asupra istoriei şi spiritualităţii românilor. Un Consiliu de Ştiinţe Filosofice, aşa cum este proiectat cel la care mă refer, nu are a se asuma decât în şi pentru specificul inerent disciplinelor filosofiei, dar şi cu scopul de a face din filosofie mai mult decât ceea ce gândeşte, mai exact spus negândeşte oficialitatea despre ea. Suntem prea aproape de noi pentru a nu ne observa în zboruri exemplare şi prea departe de noi pentru a ne permite gestul unei şi mai mari îndepărtări. Ar trebui deci să ne deschidem, cât este posibil şi cât mai grabnic, către lumea valorilor edificate pentru a aduce la lumină sensuri ale lumii şi ale vieţii. Târâţi de patimi mărunte, ignorăm împătimirile necesare, pasiunile izvodale, cele care trecute în valori ne pot conduce către câmpiile despre care filosofii au vorbit, găsindu-le nu doar realitatea, ci şi rostul paideic.

Să credem cu Blaga, că ne este dat să luminăm cu floarea noastră de mâine un colţ de pământ şi să sperăm că vor apărea "iniţiative spirituale şi istorice care să sară, din când în când, ca o scânteie şi asupra creştetului altor popoare". Restul? O spune tot Blaga: este destin.

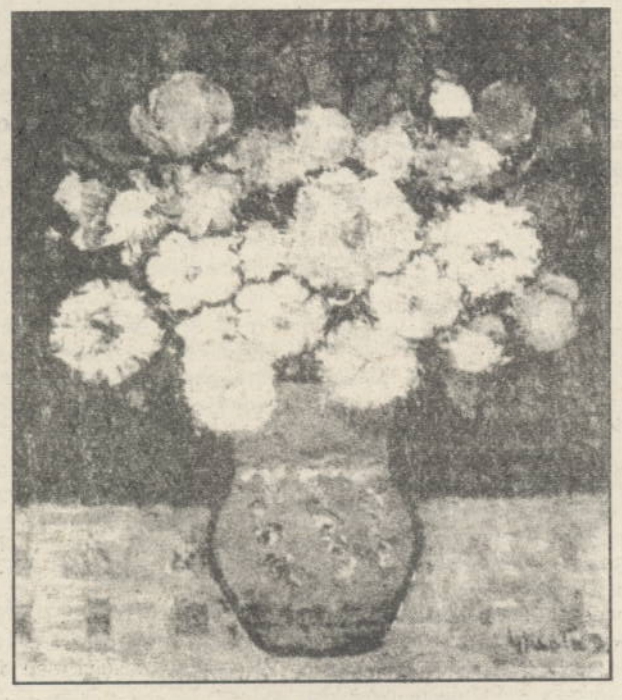

■ Prof. dr. Gh. Al. CAZAN,
preşedintele Consiliului de Ştiinţe Filosofice

În vederea evaluării şi acreditării academice

CONSILIUL DE ŞTIINŢE MEDICALE AL FUNDAŢIEI "ROMÂNIA DE MÂINE" ÎŞI ANALIZEAZĂ PROPRIILE STRUCTURI

ÎMiercuri, 25 mai 1994, la Palatul Sporturilor şi Culturii din Bucureşti, a avut loc şedinţa Consiliului de Ştiinţe Medicale al Fundaţiei "România de Mâine".

Pe ordinea de zi a Consiliului s-au aflat probleme legate de: alegerea preşedintelui Consiliului; alegerea a doi vicepreşedinţi şi a secretarului ştiinţific al Consiliului; aprobarea numirii, cu delegaţie, a decanului Facultăţii de Medicină, până la organizarea alegerilor; aprobarea Comisiei pentru autoevaluare - acreditare a Facultăţii de Medicină, Facultăţii de Stomatologie, Facultăţii de Medicină Veterinară şi Colegiilor de Medicină; aprobarea Raportului Comisiei de Autoevaluare.

Consiliul a examinat problemele înscrise pe ordinea de zi, a aprobat Comisiile de Autoevaluare - Acreditare, în componenţa cărora au fost desemnate personalităţi universitare cu deosebit prestigiu în domeniile respective. De asemenea, au fost aprobate Rapoartele supuse examinării Consiliului.

Şedinţa Consiliului de Ştiinţe Medicale a fost prezidată de domnul profesor doctor **Aurelian Bondrea**, preşedintele Fundaţiei "România de Mâine", şi domnul academician profesor **Ştefan Milcu**, preşedinte de onoare al Senatului Universităţii "Spiru Haret", preşedinte al Consiliului de Ştiinţe Medicale, din ale căror cuvântări rostite în cadrul lucrărilor redăm în cuprinsul acestei pagini câteva extrase.

"MILITĂM CA ABSOLVENŢII NOŞTRI SĂ FIE CEI MAI BUNI"

Cuvântul domnului prof.dr. AURELIAN BONDREA, preşedintele Fundaţiei "România de Mâine"

Stimate domnule academician, Onorat Consiliu,

Vă rog să-mi daţi voie ca la primul punct al ordinei de zi să fac eu propunerea şi, în acelaşi timp, să dau şi unele explicaţii.

Consiliul de Ştiinţe Medicale al Fundaţiei "România de Mâine", după cum ştiţi, a ales în fruntea sa, la constituire, pe domnul profesor doctor docent Iulian Mincu. La data alegerii, profesorul Iulian Mincu nu mai deţinea alte funcţii.

În prezent, domnul profesor doctor docent Iulian Mincu este membru al Guvernului şi deţine funcţia de ministru al sănătăţii. Este o onoare pentru instituţia noastră faptul că un membru fondator al Fundaţiei, preşedintele Consiliului de Ştiinţe Medicale din cadrul Fundaţiei a fost numit în asemenea funcţie. Conform normelor legale, regulamentelor Parlamentului şi Guvernului, membri ai acestor instituţii nu pot deţine, pe perioada mandatului guvernamental, şi alte funcţii. Deci, până la încheierea mandatului domnului prof. Iulian Mincu, va trebui să alegem un nou preşedinte, pentru că, după cum ştiţi, Consiliul de Ştiinţe Medicale din cadrul Fundaţieinu este menit să îndeplinească o simplă funcţie reprezentativă, ci, având un caracter lucrativ, clar definit, poartă răspunderea activităţii didactice şi ştiinţifice ce se desfăşoară în cadrul Fundaţiei şi al Universităţii "Spiru Haret", pentru profilul de ştiinţe medicale.

Poate era cazul să facem mai demult propunerea cu care am venit astăzi. O facem astăzi pentru că ne aflăm în pragul unor mari răspunderi ale Consiliului - de fapt răspunderi nu numai ale consiliului de profil medical, ci ale tuturor consiliilor de profil, care conduc învăţământul şi ştiinţa în cadrul Fundaţiei noastre.

După cum ştiţi, cu aprobarea celor două Camere ale Parlamentului, s-a constituit Consiliul Naţional al Evaluării şi Acreditării Academice. De asemenea, au fost constituite comisiile pe specialităţi care vor analiza dosarele de autoevaluare înaintate de instituţiile de învăţământ superior care sunt interesate să obţină autorizaţia de funcţionare.

Aceste Comisii au trecut deja să-şi îndeplinească atribuţiile lor şi noi trebuie să ne prezentăm în faţa lor cu toate structurile din cadrul Universităţii şi la nivelul Consiliului.Deci, cu o conducere competentă şi care să-şi asume răspunderile pentru activitatea desfăşurată în cadrul Universităţii "Spiru Haret".

Toţi cei care vor fi nominalizaţi în aceste funcţii vor trebui să fie oameni care cunosc activitatea desfăşurată până acum, care au şi responsabilităţi în cadrul Fundaţiei şi în cadrul Universităţii "Spiru Haret". De aceea, propunerile pe care le facem sunt din rândul membrilor activi ai Fundaţiei.

Vă rog să-mi permiteţi să fac prima propunere. Deci, pentru motivele pe care vi le-am prezentat, propunem să fie ales în funcţia de preşedinte al Consiliului de Ştiinţe Medicale din cadrul Fundaţiei domnul academician Ştefan Milcu, în prezent preşedinte de onoare al Senatului Universităţii.

Domnul academician Ştefan Milcu, de fapt, a fost şi este un membru activ, atât al Fundaţiei cât şi al Universităţii. A fost prezent, după cum ştiţi, la o serie de activităţi ale Fundaţiei, ale Senatului. Domnia sa este deosebit de activ şi în publicaţia noastră, "Opinia naţională". Prin ceea ce a scris ne-a făcut o mare onoare, atât membrilor Fundaţiei, cât şi membrilor Universităţii, studenţilor Universităţii noastre. Prin ceea ce a scris întreţine un dialog de idei cu cercuri largi de intelectuali, cât şi de studenţi şi cu toţi cei care citesc revista noastră. Este bine cunoscut de opinia publică prin activitatea desfăşurată şi în cadrul Fundaţiei.

Nu mai vorbesc de faptul că este o personalitate de prestigiu în ştiinţă, cunoscut nu numai opiniei publice româneşti, ci şi peste hotare. De aceea, eu cred că sunt în asentimentul tuturor să mulţumim pentru acceptarea acestei propuneri.

Eu am avut, în prealabil, o consultare cu domnul academician şi dânsul, tocmai pentru faptul că este bine informat despre caracterul instituţiei noastre, despre programul acestei instituţii, a acceptat să îndeplinească această funcţie, atâta timp cât este necesar.

Sigur, este o formalitate punerea la vot a acestei propuneri. O vom face totuşi. Alegerea domnului academician Ştefan Milcu ne onorează şi ne obligă. Mulţumesc domnului academician pentru onoarea pe care ne-o face. Vă mulţumesc dumneavoastră, tuturor. Dar, înainte de a preda conducerea şedinţei domnului academician, doresc să mai spun câteva cuvinte.

Universitatea noastră, facultăţile noastre vor fi apreciate la acest nivel al consiliilor ştiinţifice, al Senatului Universităţii. Am o singură recomandare: să fim exigenţi. De fapt, facem evaluarea activităţii noastre şi o facem în funcţie de rezultatele pe care le avem. Eu am mai avut prilejul să-mi exprim părerea. Noi nu am înfiinţat Universitatea de dragul de a avea universitate sau facultăţi. Acele structuri care nu se ridică la nivelul exigenţelor actuale vizând calitatea învăţământului nu le vom lăsa să treacă de faza autoevaluării. Aceste rapoarte de autoevaluare merg la nivelul unor organisme aprobate de Parlament. Sigur, am dori, dacă autoevaluarea noastră este obiectivă şi serioasă, să ni se dea verdictul cuvenit, potrivit evaluării noastre. Dar nu ne supărăm dacă se constată că nu suntem la nivelul unui învăţământ superior de calitate. Noi pregătim specialişti şi nu putem fi lipsiţi de răspundere faţă de aceşti copii, viitori specialişti care intră în competiţie pe piaţa muncii, pe piaţa muncii intelectuale. Noi dorim şi milităm ca absolvenţii noştri să fie, dacă se poate, cei mai buni, dacă nu o să fie cei mai buni, cel puţin să fie la nivelul absolvenţilor altor facultăţi cu experienţă bogată din învăţământul de stat.

"CRED ÎN CALITATEA PROIECTULUI DE AUTOEVALUARE, AL CĂRUI CONŢINUT M-A IMPRESIONAT"

Cuvântul domnului acad. ŞTEFAN MILCU, preşedinte al Consiliului de Ştiinţe Medicale

Mult stimate domnule preşedinte,

Vă mulţumesc, în primul rând, pentru aprecierea deosebită - poate în unele privinţe, excesivă - a personalităţii şi activităţii mele. Vă asigur că voi răspunde întru totul încrederii care mi se acordă.

Desigur că această calitate de preşedinte al Consiliului Ştiinţelor Medicale este o delegaţie temporară, atâta timp cât colegul Mincu va fi ministru. Imediat ce va fi încheiat această misiune, domnia sa va reveni în drepturi. De fapt, între numele noastre este o singură diferenţă de litere, un "l" şi un "m". Nu de puţine ori se fac confuzii, când unii mi se adresează mie ca ministru.

Eu vă asigur că voi depune toate eforturile şi că responsabilitatea ce-mi revine o voi desfăşura în cele mai bune condiţii. Vă mulţumesc dumneavoastră care aţi aprobat de două ori: o dată prin vot - este bine că s-a pus la vot, că dacă nu o făceaţi o ceream eu - şi, a doua oară, prin aplauze.

Propun ca şedinţa noastră să se desfăşoare în condiţiile cele mai normale, să nu dureze mai mult de două ore. Spun două ore, pentru că altfel, după două ore, apar fenomene de oboseală şi calitatea percepţiei se modifică. După o experienţă îndelungată, pot spune că este posibil să dureze numai atât, dacă ne limităm la obiect şi discutăm esenţialul. Se poate. Cu această explicaţie a stilului meu de lucru, putem intra în ordinea de zi.

Pentru alegerea a doi vicepreşedinţi şi a secretarului ştiinţific al Consiliului propun ca vicepreşedinţi pe domnii profesori **Victor Ciobanu** şi **Gafar Memet**, iar ca secretar ştiinţific pe doamna conferenţiar **Carmen Busuioc.**

După efectuarea procedurii de alegere a celor propuse, dl. academician a spus:

Noi urăm acestei echipe, de doi vicepreşedinţi şi secretar ştiinţific, un deplin succes în îndeplinirea responsabilităţii încredinţate astăzi de Consiliul Ştiinţific. Nu mă îndoiesc de realizarea acestui obiectiv, cunoscând bine pe profesorul Victor Ciobanu şi pe colegul Gafar, mai puţin pe doamna Busuioc, dar, fără îndoială, cred că cei aleşi nu vor infirma încrederea acordată. În numele dumneavoastră, să-i felicităm şi să le dorim o deplină realizare a responsabilităţilor ce le revin cât vor avea această calitate.

Mergem mai departe. Supunem aprobării numirea, cu delegaţie, a decanului Facultăţii de Medicină.

După cum ştiţi, decanul facultăţii noastre a fost regretatul coleg Viorel Ranga. Deci, trebuie să fie înlocuită această responsabilitate. Şi aici, propunerea conducerii Fundaţiei, este domnul prof. **Victor Ciobanu** care este şi prorector al Universităţii, ales acum şi vicepreşedinte al Consiliului de Ştiinţe Medicale. Cred că poate îndeplini şi funcţia de decan până la alegeri, deci cu delegaţie.

După ce s-a procedat la alegere, dl. Ştefan Milcu a supus aprobării Comisia pentru Autoevaluare - Acreditare a Facultăţii de Medicină, Facultăţii de Stomatologie şi Colegiilor Medicale. Această problemă este decisivă şi cred că s-a procedat foarte bine că acreditarea care vine din afara noastră să fie precedată de o autoevaluare a fiecărui candidat, a fiecărei instituţii care candidează pentru acreditare. Facultăţile citate nu pot face excepţie, dar pentru a realiza această autoevaluare este nevoie de o comisie care să judece situaţia fiecărei facultăţi din toate punctele de vedere - al programului, al instruirii şi aşa mai departe. (Materialele au fost distribuite şi sunt cunoscute de toată lumea).

Deci, trebuie ca toate propunerile individuale să treacă printr-o comisie care să valideze aceste materiale. S-a propus ca din Comisie să facă parte: ca preşedinte, Ştefan Milcu, iar ca membri domnii profesori Victor Ciobanu, Gafar Memet, Ion Albu şi Carmen Busuioc. Aceasta va fi Comisia noastră de autoevaluare. Aveţi completări la această comisie?... Dacă nu aveţi, putem să punem la vot, votându-i individual.

Comisia propusă a fost aprobată în unanimitate. Rămâne preşedintele Comisiei care trebuie propus de dumneavoastră.

Domnul prof. A. Bondrea: Cred că sunt în asentimentul dumneavoastră să vă propun ca preşedintele Consiliului de Ştiinţe Medicale, domnul academician Ştefan Milcu, să fie ales şi preşedinte al acestei Comisii. Sunteţi de acord? S-a votat deci în unanimitate alegerea ca preşedinte al Comisiei de Autoevaluare a domnului academician Ştefan Milcu.

Domnul acad. St.Milcu: Acum, înţeleg că această Comisie trebuie să primească un material pe care să-şi exercite studiul şi punctul de vedere. Nu ştiu dacă dumneavoastră aţi primit un proiect de raport al autoevaluării?

Doamna prof. Busuioc: Acest material a fost citit într-o şedinţă comună, pentru toate facultăţile, s-a discutat şi s-au făcut observaţii, pe baza cărora a fost refăcut.

Domnul acad. Şt. Milcu: Vă mărturisesc că l-am studiat cu atenţie. Eu am fost pe vremuri decan al unei facultăţi, am organizat o facultate de pediatrie şi am trecut prin toate etapele de la decanatul facultăţii până la rectorat şi am deci experienţă în ceea ce priveşte structura instituţiilor de învăţământ superior. Am analizat cu deosebit interes şi cred în calitatea proiectului de autoevaluare. Din acest punct de vedere, sincer vă spun, am fost impresionat de conţinutul lui, de extinderea domeniilor de la facultate şi colegii şi de organizarea lor care corespunde întru totul structurii pe care trebuie să aibă o instituţie de învăţământ superior în domeniul medical. De aceea, l-am şi semnat.

(Continuare în pag. 4)

MONUMENTELE BUCUREŞTIULUI

Carol Davilla

CONSILIUL DE ŞTIINŢE MEDICALE AL FUNDAŢIEI "ROMÂNIA DE MÂINE" ÎŞI ANALIZEAZĂ PROPRIILE STRUCTURI

(Continuare din pag.3)

Aş avea o propunere în legătură cu catedra de genetică şi bioetică. Aş spune ca bioetica să fie separat, ea a căpătat în epoca noastră o dimensiune mare, care nu este cunoscută până acum. Este un Consiliu Mondial de Bioetică, există o Subcomisie Europeană şi unii din elevii mei se află acolo. Eu mi-am pus această problemă acum 20 de ani, m-am ocupat de această problemă, bioetica are aplicare în cele mai diverse domenii. Bioetica modernă a căpătat o dimensiune socială deosebit de interesantă. Am primit şi o întrebare de la Consiliul European dacă se face învăţământ de bioetică în ţara noastră şi am răspuns că se face la Universitatea "Spiru Haret". De aceea, programul să rămână aşa cum este, dar pentru viitor aş propune această separare.

În ceea ce priveşte genetica, în legătură cu care am avut un rol şi am fost criticat în decursul vieţii, am spus că este necesară învăţarea acestei discipline.

În legătură cu genetica cred că ar fi bine de reflectat şi de către dumneavoastră. La anul doi este bine aşezată genetica fundamentală care trebuie învăţată. Să fie şi la nivel clinic, deci ar trebui introdusă în anul 5 clinica genetică. Rolul geneticii în biologia generală priveşte nu numai pe om, ci şi pe animale şi este covârşitor.

Deci, în ce priveşte planurile, eu aş avea aceste două observaţii. În rest, sunt de acord cu structura, cu sugestiile, cu planurile. Nu rămâne decât ca noi să realizăm cum trebuie aceste lucruri şi, după reputaţia pe care o are Universitatea "Spiru Haret", cred că aşa va fi pentru că se învaţă serios în această facultate. Eu am câţiva tineri cărora le-am recomandat să se înscrie aici.

Deci, domnule preşedinte, considerăm că această problemă a Comisiei s-a rezolvat şi a fost consemnată în procesul-verbal.

În continuare, domnul prof. Coman a ţinut să atragă atenţia că Facultatea de Medicină Veterinară este componentă a instituţiei de învăţământ medical.

Dacă îmi permiteţi, v-aş ruga să ne faceţi onoarea de a fi preşedinte al Comisiei de Autoevaluare pentru medicina veterinară. Împreună cu domnul prof. Victor Ciobanu, ca vicepreşedinte, împreună cu alte trei cadre dintre profesorii noştri, ai Facultăţii de Medicină veterinară, cadre cu experienţă foarte bogată, şi anume: **Seiciuc Florian,** profesor cu activitate didactică de peste 43 de ani, membru al Academiei de Ştiinţe Silvice şi Academiei de Ştiinţe Agricole, autor a numeroase tratate şi cursuri pentru studenţi. De asemenea, mai propun pe domnul **Suţeanu Emil,** cadru didactic cu bogată experienţă didactică, autor a numeroase tratate şi cursuri pentru studenţi. Şi, totodată, pe domnul prof. **Bârză Horia.**

Domnul prof. Bondrea: Vă mai fac o propunere. Mai există un Consiliu şi preşedinte aprobat al acestui Consiliu de Ştiinţe Agricole este academicianul David Davidescu. V-aş propune ca şi dânsul să fie inclus în această Comisie ca membru. O părere în plus nu strică. Sunteţi de acord?

Domnul acad. Milcu: În ce mă priveşte eu consider că locul medicinei veterinare este lângă cea umană. Nu ştiu dacă s-a rezolvat în cadrul Facultăţii "Carol Davila"? Aici s-a pus problema încadrării medicinei veterinare. Cel care vă vorbeşte este un adept al legăturii între cele două domenii de medicină, ca dovadă că în Academia de Ştiinţe Medicale, spre surpriza colegilor, eu am susţinut mai mulţi colegi din medicina veterinară şi au fost aleşi şi care au un orizont mult mai larg. Omul nu este izolat în natură, ci, dimpotrivă, fiind o fiinţă superioară, are şi componente înrudite cu lumea animală. Problema este foarte interesantă.

După aprobarea prin vot a tuturor membrilor Comisiei, dl. academician Ştefan Milcu a spus:

Deci, toate propunerile dumneavoastră au fost aprobate şi se consemnează.

Toată lumea cunoaşte materialul, (Se răspunde că da). Deci, să considerăm că materialul de la medicina veterinară a fost discutat şi aprobat şi Fundaţia poate să-l preia.

Să-mi daţi un exemplar, mai ales că sunt şi preşedinte şi nu semnez decât dacă studiez materialul.

Supunem aprobării Consiliului de Ştiinţe Medicale rapoartele de autoevaluare a tuturor facultăţilor. Sunteţi de acord? Mai sunt obiecţiuni? Împotrivă... Nu. S-a votat în unanimitate. De fapt, împotrivă ar însemna să votaţi împotriva propriilor dumneavoastră opinii.

UN SALT ÎNAINTE "PRIN NOI ÎNŞINE!"

este indispensabil pentru succesul deplin al reformei

(Continuare din pag.1)

Prin urmare, teza "exclusiv prin noi înşine" nu este exact teza noastră; aceasta e puţin distorsionată. Dar colegul Ciutacu poate avea părerea lui personală că trebuie - sau nu- să pornim de la teza "prin noi înşine" sau de la teza "prin capital străin", dar ne îndoim că o asemenea teză mixtă, negativă - nici..., nici... - se poate apăra ştiinţificeşte.

Era un proverb vechi: "Să împăcăm şi capra şi varza". Dar nu ştiu dacă, în ştiinţă, o asemenea tehnică de compromis, asemănătoare cu cea utilizată de colegul Ciutacu, poate fi luată în serios de un cercetător cu pregătire temeinică. Dar, cum am spus mai sus, tema menţionată, puţin distorsionată, joacă un rol minor. Din noua contribuţie a domnului Ciutacu se pot trage alte învăţăminte folositoare şi în aceasta constă valoarea celei de a doua sa contribuţie.

2. De ce trebuie să se ferească un economist român contemporan?

Generaţia actuală de economişti, care au fost formaţi după 1944, a crescut, inevitabil, intelectualiceşte, la umbra personalităţii puternice a lui Karl Marx revoluţionarul, la fel cum colegii lor din Apus au crescut la umbra celeilalte personalităţi puternice, a lui Keynes.

De aceea, nu este nici o ruşine sau un păcat, în România, să spui că ai fost influenţat de gândirea lui Marx, la fel ca şi în Apus, referitor la gândirea lui Keynes. Aceasta este o stare de fapt.

Problema ridicată aici este aceea că avem nevoie să ne eliberăm atât de doctrina lui Marx, cât şi de aceea a lui Keynes dacă vrem să putem rezolva cu succes problemele economico-sociale ale timpului nostru, în particular, problemele reformei în România din epoca de tranziţie. Dar pentru aceasta avem nevoie de mai multă informaţie de sinteză.

Caracteristic gândirii la amândoi - Marx şi Keynes - este critica aspră a regimului capitalist modern. Teza formulată de Marx a fost aceea că regimul capitalist este putred în întregime şi, deci, trebuie înlăturat complet printr-o revoluţie violentă şi totală. Teza lui Keynes, pe de altă parte, a fost că regimul capitalist are deficienţe de structură dar nu în întregul său. De aceea, în viziunea lui Keynes, capitalismul trebuie să fie dirijat (cum spun francezii), adică să fie condus prin intervenţia, indirectă dar activă şi perpetuă, a guvernului, şi anume după sfatul economiştilor de profesie şi urmând politica monetară şi fiscală la nivel macro, aşa cum, de altfel, s-a făcut şi se face şi în România după decembrie 1989.

Se poate spune, cu alte cuvinte, că Marx revoluţionarul a analizat problemele social-economice în termeni de dezechilibru total, pe câtă vreme Keynes - în termeni de dezechilibru parţial, referindu-se la contextul instituţional al regimului capitalist. În amândouă cazurile avem de-a face cu "tutela statului" în viaţa economică. În primul caz, (marxian), e vorba de **tutela Statului totalitar,** tutelă directă, pe când în cazul al doilea (keynesian) e vorba de **tutela statului democrat**, indirectă, dar totuşi tutelă.

Există, însă, un punct de tangenţă, în care teza lui Keynes se suprapune tezei lui Marx, şi anume antagonismul lui Keynes în raport cu **rentierii:** cei ce trăiesc din venituri fixe, adică economii acumulate din trecut care aduc dobânzi sau dividende. Apoi, trebuie să adăugăm şi scenariul lui Keynes privind **socializarea** finală a investiţiilor, adică încetarea finanţării investiţiilor, prin economii sau capital privat. Evident, aici există o **anomalie** sau un **paradox** în gândirea lui Keynes, dacă ne referim la economia de piaţă capitalistă pe care el, **formal,** a dorit să o salveze în cursul depresiunii economice mondiale de la 1930. Dar, după cunoştinţa noastră, nimeni nu i-a imputat acest paradox. Dimpotrivă, discipolii săi l-au considerat ca un rezultat final acceptabil şi chiar dezirabil.

Aşa se explică de ce economiştilor din ţările socialiste nu le-a fost deloc greu să se adapteze la doctrina lui Keynes. Pe de altă parte, nu mai puţin adevărat este şi faptul că doctrina lui Keynes, în practică, a eşuat ca şi aceea a lui Marx, mai exact încă din anii '70, când s-a observat că inflaţia şi şomajul cresc paralel sau stagnează paralel. În acelaşi timp, politica monetară şi fiscală la nivel macro, recomandată de Keynes, şi ea a dat faliment în mod automat, deşi tehnocraţii continuă să o recomande şi să o sprijine ca şi cum nimic nou nu s-ar fi întâmplat după 1970. Un exemplu mai puternic de dezinformare în dauna poporului român nici că se poate imagina!

De ce trebuie să se ferească economiştii români contemporani? Ei trebuie să se informeze cât mai mult şi cât mai bine despre cele două doctrine, căci altfel nu pot înţelege natura reală a problemelor cu care ne confruntăm, dar **să nu se lase dominaţi** de nici una din ele. Mai precis, este nevoie să se elibereze de obiceiul marxist de a gândi problemele social-economice în cadrul **tutelei statului totalitar,** cât şi de obiceiul keynesian de a gândi problemele "pe dos", adică global şi inversat în cadrul **tutelei statului democrat** sau "Welfare State", pe englezeşte.

Ce înseamnă a gândi problemele "pe dos" sau inversat? Pusă în termeni simpli şi clari, o problemă economică poate fi abordată pe două căi: 1) **metoda clasică** regenerată, făcându-se analiza de la cauză la efect - ex ante - iar soluţia practică fiind căutată în **înlăturarea cauzelor** care au produs fenomenul neplăcut (inflaţie, şomaj etc.) şi 2) **metoda zisă modernă** (moştenită de la Keynes şi Marx), care pornind de la datele empirice ale fenomenelor neplăcute - ex post - caută soluţiile pentru **contracararea efectelor negative** în alte efecte, tot de dezechilibru, adică politica de **efect-contraefect,** inversând datele problemei sau, de fapt, aşezând problema "pe dos".

Între 1990-1994, România, ca şi toate celelalte ţări foste socialiste, a adoptat metoda a doua, recomandată de Keynes iar rezultatele de până acum sunt negative pe toată linia.

Cum am explicat în numerele anterioare din **"Opinia naţională"**, ţările din Răsăritul Europei, inclusiv România, s-au angajat, după 1990, într-o luptă imposibil de câştigat, şi anume cu **Principiul Imposibilităţilor în Practică** (vezi "Opinia naţională", nr. 51 din 18 aprilie 1994). În plus, nu au respectat o altă regulă fundamentală a economiei politice, care spune:

1) Să se evite, în orice condiţii, aplicarea unei soluţii de dezechilibru, la o problemă de dezechilibru.

2) La o problemă de dezechilibru să se aplice totdeauna numai o soluţie de echilibru general stabil.

Se pare că domnul Ciutacu, ca şi alţi economişti din generaţia sa, nu respectă nici Principiul Imposibilităţilor în Practică şi nici regula de a găsi soluţii de echilibru general-stabil şi de aceea, rezultatele finale au încă nevoie de o mai serioasă clarificare, ele rămânând uneori sub semnul întrebării sau chiar al îndoielii ştiinţifice, deşi acţiunea în sine poate să fie foarte valoroasă tocmai prin ridicarea de probleme noi, care, altfel, ar rămâne neobservate. Contribuţia colegului Ciutacu are acest merit.

3. Două metode deosebite de finanţare a investiţiilor în capitalism

Domnul Ciutacu îşi reîncepe articolul astfel: "Una din legile economice general-valabile pentru progresul şi prosperitatea oricărei societăţi umane **este cea a economisirii şi a acumulării,** ca mijloace de susţinere a investiţiilor, a creşterii productivităţii marginale şi a expansiunii veniturilor, inclusiv prin salarii cât mai ridicate".

Colegul Ciutacu, se pare, nu ţine aici seama sau îi scapă faptul că în regimul capitalist (ca, de altfel, şi în cel socialist anterior) se întrebuinţează două metode deosebite (una, de echilibru şi alta, de dezechilibru) în finanţarea **investiţiilor reale,** ca şi a celor **financiare,** ceea ce nu numai că ridică un semn de întrebare, dar modifică substanţial cele susţinute în paragraful de mai sus.

Metoda I-a, de echilibru alimentează acumularea de capital prin

economii voluntare ale poporului care, prin intermediul banilor sau direct, finanţează investiţii reale dar şi investiţii financiare pur speculative ce nu ating aparatul productiv. Numai capitalul rezultat din economiile voluntare şi care a fost utilizat pentru investiţii reale duce la "creşterea productivităţii şi a expansiunii veniturilor, inclusiv salarii mai ridicate". Acest lucru nu mai este adevărat dacă economiile în cauză au fost utilizate pentru investiţii financiare pur speculative. Dar acesta nu este sfârşitul istoriei. Mai există în capitalism (ca şi în socialism) o altă sursă, cu mult mai importantă şi mult mai largă, de formare a capitalului.

Metoda a II-a, de dezechilibru alimentează acumularea de capital pe o cale cu totul diferită, şi anume prin **monetizarea de credit bancar,** care are loc înainte de orice proces economic şi, în consecinţă, produce automat un **efect inflaţionist** în economie. Ce înseamnă un efect inflaţionist? Înseamnă că valoarea reală a tuturor veniturilor fixe (în primul rând, salarii şi, apoi, pensii, dobânzi şi dividende primite de cetăţeni) este redusă în mod automat cu o anumită fracţiune de capital care, în agregat, formează o sursă importantă şi largă de formare a capitalului, cu mult mai mare decât acumularea din economii voluntare.

Această a doua sursă de formare a capitalului prin monetizarea de credit bancar, respectiv prin efectul inflaţionist se numeşte, în literatura economică (vezi Schumpeter), "**economisire forţată**". Tot Schumpeter a numit-o "funcţiunea capitalistă a banului".

Termenul "economisire forţată" nu este cel mai potrivit, fiindcă, în realitate, poporul nu economiseşte nimic, ci, din contră, este deposedat de o anumită fracţiune din venitul său real, fără nici un drept de rambursare. Cu alte cuvinte, poporul pierde şi capitalul acumulat prin această metodă ingenioasă de deposedare, cât şi dobânzile aferente. În fond, este vorba de o formă de exploatare sau de înşelare a maselor populare, care nu primesc, în schimb, nimic altceva decât crearea unor locuri de muncă în economie, şi acelea numai în limita economisirilor forţate sau a creditului de bancă monetizat întrebuinţat în investiţiile reale. Dar acelaşi credit monetizat poate şi, de fapt, este întrebuinţat pentru a finanţa speculaţiile pure la bursă, fără vreo legătură cu aparatul de producţie.

Schumpeter, care fusese şi bancher, a estimat că, în epoca modernă, mai mult de 75% din investiţiile reale sunt finanţate prin creditul de bancă monetizat, adică prin economisire forţată. În vremea noastră, şi referindu-ne la România, probabil că 90% din investiţiile reale sunt finanţate prin creditul de bancă monetizat, adică economisiri forţate prin intermediul Băncii Naţionale şi, în general, pentru întreprinderi cu capital de stat.

Cu aceste explicaţii suplimentare, citatul menţionat din articolul colegului Ciutacu pierde foarte mult din veridicitate dacă este confruntat cu realităţile economice. Economisirea forţată, care predomină, nu duce la creşterea producţiei şi la expansiunea veniturilor populare. Salariile reale nu numai că nu sunt mai ridicate, dar, dimpotrivă, sunt mai scăzute. În ce priveşte soluţia acestei probleme, rugăm cititorul să consulte Planul Rugi, versiunea 1993.

Nici ideea d-lui Ciutacu, potrivit căreia Anglia ar fi avut peste 200 de ani la dispoziţie pentru formarea de capital, pe câtă vreme "acumulările de capital vizibil în România sunt aproape exclusiv conturate în secolul nostru", deci, cu întârziere, nu este valabilă. "Economisirea forţată", ca sursă de formare a capitalului nu este "o funcţie de timp", ci ţine de dezvoltarea aparatului bancar modern.

4. Tutela statului ca premisă principală

Colegul Ciutacu nu poate scăpa - deşi, în acord cu statul de drept, consfinţit în Constituţia României, ar trebui! - de tutela statului, implicată de facto şi din principiu. Pentru el, există "o discontinuitate în privinţa **logicii** după care este judecat procesul investiţional". Dar dacă este aşa, atunci el ar trebui să denunţe acest lucru, drept un "paradox" sau o "anomalie" în logica întrebuinţată pentru conceperea şi evaluarea investiţiilor făcute în România, însă el nu face acest lucru ci acceptă paradoxul ca pe o stare de lucruri normală, **de facto**, scriind mai departe: "Respectiva logică **are două laturi oarecum extreme şi opuse:** investiţiile sunt dictate exclusiv de legile şi mecanismele de piaţă sau exclusiv de criterii politice. Într-o economie modernă, exacerbarea oricăreia dintre aceste două optici este neproductivă pe termen mediu şi lung; sunt necesare mai ales judecăţi echilibrate şi pragmatice care să nu anuleze nici legile pieţei, dar nici interesele naţionale, strategice ale unei economii".

Ce fel de logică este aceasta, în care investiţiile sunt determinate de două forţe extreme, opuse: una **concurenţa,** sau competiţia, şi alta **monopolul** puterii politice. Cea dintâi, concurenţa, are tendinţa (când celelalte condiţii de echilibru sunt împlinite) să se mişte către formarea unor preţuri de echilibru (unde cererea efectivă este satisfăcută la preţul cel mai mic posibil de către oferta disponibilă), pe câtă vreme monopolul puterii politice în economie duce la formarea de preţuri de monopol, care sunt cele mai ridicate posibil fie din cauza ineficienţei (statul e cel mai prost negustor şi producător de bunuri de consum), fie din cauza întreţinerii unei vaste reţele birocratice. Prin urmare, dacă permitem concurenţa alături sau paralel cu monopolul, atunci este **imposibil,** prin definiţie, să se asigure dezvoltarea preţurilor de echilibru, cele mai avantajoase posibile atât pentru producător, cât şi pentru consumator.

Colegul Ciutacu nu este neliniştit faţă de această stare de lucruri, pentru a da alarma că aici avem de-a face cu o problemă, cu o anomalie ştiinţifică şi reală în economia modernă de tip keynesian. El ia lucrurile aşa ca şi când ele ar fi normale, sănătoase, deşi îşi dă seama că aici e nevoie sau - repetând cuvintele sale - "sunt necesare mai ales judecăţi echilibrate şi pragmatice..."

Aici se află nodul gordian al problemei: e uşor a spune "sunt necesare judecăţi echilibrate", aşa cum şi maestrul Keynes a spus că sunt necesare "politici monetare şi fiscale adecvate", dar întrebarea fundamentală practică este cum să se ajungă la astfel de "judecăţi echilibrate" sau "politici adecvate", care implică monopolul puterii politice. Şi aici e vorba să fie exact într-o proporţie de cel puţin 95% precizie ştiinţifică.

Principiul Imposibilităţilor în Practică, formulat de noi, arată că este imposibil să se rezolve satisfăcător această problemă într-un regim de economie mixtă capitalistă, care întrebuinţează pe o scară întinsă moneda de hârtie şi de credit monetizat neacoperit. Dacă domnul Ciutacu deţine în acest scop formula adecvată, aplicabilă cu succes, s-o facă public şi să o prezinte imediat Preşedinţiei, Primului-ministru şi Parlamentului. Ţara va scăpa imediat de necazurile actuale iar un Premiu Nobel îi este asigurat.

Dar să spui numai în concluzie: "**Tranziţia în politica de investiţii este necesar să corecteze** - uneori radical - în primul rând echilibrul dintre economic şi politic" rămâne de domeniul fanteziei, dacă nu avem de-a face, desigur, doar cu vorbe goale, de calibrul "limbii de lemn",cum i-am auzit pe unii spunând. De asemenea, am observat o folosire abuzivă a termenului "strategie" (mai ales în documente oficiale), amintind de o expresie anterioară: "dezvoltarea socialistă multilaterală".

Poate, colegul Ciutacu, ca să scape de încurcătură, ar prefera să spună că prin "judecăţi echilibrate" înţelege 50 : 50 între investiţiile "dictate de legile şi mecanismele de piaţă" şi "criteriile politice" în investiţii publice. Dar nici aceasta nu ajută să se rezolve cum se cuvine problema dată.

Mai întâi, cum să măsori proporţia de 50 : 50 în orice moment dat şi, apoi, la ce ar servi măsurătoarea, fiindcă un asemenea model ar reprezenta condiţii de **echilibru instabil,** adică ceea ce Keynes a numit "echilibru cu şomaj" sau "stagnare economică seculară". Ori cum ai da-o, cu regimul de economie mixtă capitalistă nu poţi ajunge la preţuri reale de echilibru şi "full employment". (Vezi modelul Ma din **Tabela de Orientare** în **Principia Economica** (Rugină), Editura Academiei Române şi I.N.C.E., 1992, p. 145 - 147).

4. Despre rolul capitalului străin

Domnul Ciutacu ajunge, în fine, la concluzia: "Deocamdată, dorinţa de dezvoltare <<prin noi înşine>> nu se poate materializa decât limitat în resurse interne, iar lipsa de capital se cere compensată de politica noastră de facilităţi şi atragere a surselor externe".

Prin această negaţie, el crede că a răsturnat, dacă nu totul, cel puţin parţial, Planul nostru de echilibru general stabil "Prin noi înşine", dar se înşeală amarnic. Într-o discuţie ştiinţifică, el trebuia să ia elementele principale din Plan (Reforma integrală cu referire la ban, bănci, burse, bugetul statului, cursul de schimb şi reforma protecţiei sociale) şi să arate, punct cu punct, de ce el nu se poate realiza în practică sau de ce nu poate rezolva cum se cuvine problemele date. Atunci, aş putea să-i răspund şi eu, punct cu punct, de ce se poate realiza un miracol economic ca un salt înainte, "prin noi înşine", **în curs de 2 ani** şi fără împrumuturi sau credite externe. România are toate resursele naturale şi umane necesare. Este nevoie numai să fie curăţată casa economică şi financiară de toate practicile de dezechilibrare şi corupţie printr-o reformă integrală, de structură, aşa cum se arată în Planul Rugi, versiunea 1993 şi să fim animaţi de un spirit nou, optimist, de încredere, că putem să facem lucruri bune. În acest spirit nou, un salt înainte "prin noi înşine" este absolut indispensabil!

Nu este adevărat ceea ce scrie colegul Ciutacu în continuare: "Dacă este adevărat că mai toate ţările s-au dezvoltat şi prin capitalul străin, tot la fel de valabilă este şi o altă concluzie: nici o ţară din lume nu se poate dezvolta numai prin investiţii străine".

Aici se află un joc de cuvinte pentru a satisface logica formală a compromisului potrivit zicalei: "Să împăcăm şi capra şi varza". Anglia, Franţa, Germania, Italia, ţările scandinave, Danemarca nu s-au dezvoltat prin capital străin. Dacă acesta este un adevăr istoric, atunci şi noi românii, în curs de 2 ani şi cu un plan bun, putem ieşi din actuala prăpastie în care am ajuns prin lupta cu Principiul Imposibilităţilor în Practică.

În fine, despre ultimul punct, şi anume, cum spune domnul Ciutacu, despre faptul că "e necesar în politica de investiţii a tranziţiei de crearea unui nou echilibru între capitalul intern şi cel extern." Ei bine, chiar şi dacă am accepta această recomandare tot nu am ieşi din prăpastie fără a şti exact care este proporţia de echilibru între capitalul intern şi cel extern, în măsură să ne ajute efectiv? Ce combinaţii să alegem: 50:50; 40:60; 30:70 sau, invers, 60:40; 70:30 sau care dintr-un număr infinit de mare de posibilităţi şi cum să o realizăm în practică? Poate colegul Ciutacu, sau orice alt economist român sau străin, să răspundă în mod ştiinţific la caeastă întrebare?

Vă recomandăm:

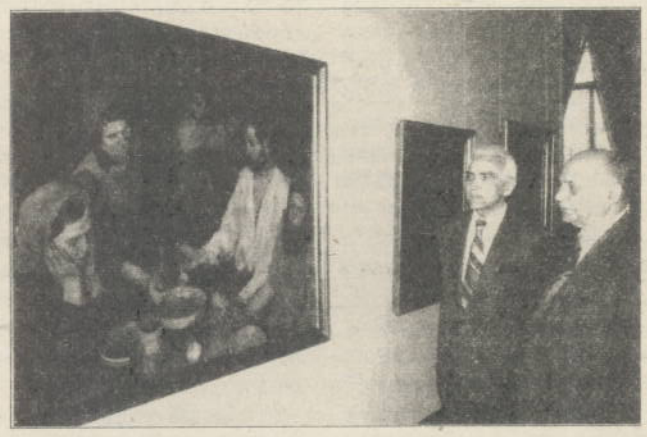

EXIGENȚELE "SOCIETĂȚII CIVILE"

(Continuare din pag.1)

Cum sesiza sociologul citat deja de câteva ori până acum, tocmai pentru că se ocupă de "problematica tranziției", îndeosebi sub aspectul ei socio-politic, în drumul spre societatea deschisă, civilă, "din punct de vedere al politicii normale, există o sută de căi, și mereu vom avea de învățat unul de la altul în continuarea modelului propriu de progres economic și social... Nici unul dintre aceste modele nu devine un model pentru alții, și cu atât mai puțin un sistem. Realitatea este infinit mai variată" [7], iar aceasta se explică, prin convingerea, devenită filosofie politică, potrivit căreia în căutarea căilor progresului **"nimeni nu cunoaște toate răspunsurile, în orice caz, nimeni nu poate spune dacă răspunsurile la îndemână sunt corecte sau incorecte... Nici un pericol nu este mai mare pentru libertatea omului decât dogma monopolului unui grup, unei ideologii, unui sistem. Prin urmare, datoria noastră supremă este să ne menținem deschiși către schimbare"** [8]. (-subl.n., A.B.).

În mod logic, Ralf Dahrendorf, dar și alți sociologi și politologi au întâmpinat în spirit critic, uneori chiar foarte ascuțit, cartea din 1991 a lui Francis Fukuyama, **The End of History and The Last Man** (Sfârșitul istoriei și ultimul om), tradusă anul următor și în limba franceză, larg comentată în cercurile științifice și politice. Fostul analist de la Departamentul de Stat al SUA a intrat, desigur, în capcana unilateralismului sau a ipotezelor partizane când constata că "sfârșitul istoriei" sau încheierea stărilor conflictuale distructive ale societății umane s-ar datora exclusiv democrației liberale, pe care o acreditează ca "singura valabilă" și "fără rival ideologic" sau ca un sistem de guvernare care ar fi triumfat "definitiv".

Experiența socială a umanității, inclusiv procesele tranziției de la totalitarism la democrație, la societatea civilă relevă că accesul la viața democratică autentică, adică efectivă și nu doar proclamată, nu poate fi impus, "exterior" omului, ci venit "prin el", prin "asimilarea în timp". Una din concluziile acestei experiențe, pe bună dreptate invocată de Fukuyama, dar "interpretată" numai în sensul tezelor sale, exclusiviste, este aceea că oamenii acceptă democrația nu pentru că li se spune că este mai bună decât alte forme sau sisteme de guvernare, ci fiindcă asimilează valorile reale ale democrației în conștiința lor personală și colectivă, în opinia națională.

Între aceste valori, oricât ar părea de ciudat la prima vedere, "piatra de încercare", "virtutea cardinală" devin toleranța, acceptarea altora, a altor opinii, intoleranța fiind un viciu din cele mai distructive în plan social. Autorul american de origine japoneză are dreptate când susține că mulți analiști de prestigiu au relevat poziția centrală, ca o reală virtute a toleranței în evoluția democrației moderne. Astfel, prin toleranță s-a ajuns și se ajunge la cultura civică, la civism, definite de cercetătorii sociali ca o cultură pluralistă, întemeiată pe deschidere și comunicare, pe consens și diversitate, o cultură care permite mereu schimbarea, temperând-o, cum demonstrează americanii Gabriel Almond și Sidney Verba, în cartea lor **"The Civic Culture"**, citată și de Fukuyama.

Este astfel de înțeles, cel puțin în stadiul proceselor "reci", raționale, că dezvoltarea vieții democratice, chiar a mândriei și responsabilității cetățeanului pentru o astfel de societate reprezintă un proces complex care, în ciuda unei durate mai mari sau mai mici, generează, în ultimă instanță, cultura democratică. O asemenea cultură este vitală pentru sănătatea socială și stabilitatea pe termen lung a democrațiilor, iar rezistența sau opoziția la schimbări în sensul corelării armonioase a drepturilor și îndatoririlor pot constitui obstacole în calea democratizării. În această ordine de idei, părăsind oarecum unilateralitatea tezei sale centrale, Fukuyama descifrează rolul factorilor naționali și etnici, rasiali și religioși, al structurilor sociale, al principiilor autonomiei și centralismului care, într-un sistem de conducere, pot fi pozitivi sau negativi, adică toleranți sau intoleranți, încât mecanismul democrației să funcționeze sau, dimpotrivă, să se "gripeze", ajungând la cerința istorică de a fi înlocuit pe o cale sau alta, brusc, violent sau prin reforme succesive. În măsura în care toți acești factori converg către acceptarea societății civile se constituie și cultura democratică autentică a unui popor.

În această ordine de idei, examinând raporturile de interconditionare dintre starea de opinie publică, stadiul democrației și afirmarea statului de drept nu trebuie ignorat faptul că popoarele, fiind totuși diferite între ele, având personalitate distinctă, adoptă și constituții specifice fiecăruia. Popoarele nu se pot supune unui șablon, unui "model unic", nici măcar de sorginte "liberală". De aici și cerința de a se evita orice iluzii sau concepții absolutizante, care nu țin seama că un sistem politic este o creație umană ce reflectă condiția umană, susceptibilă schimbării, dar cu condiția conștiinței și voinței omului pentru "care sfârșitul istoriei" nu poate însemna altceva decât începutul civilizației depline, iar în acest sens sunt mereu necesare stimularea tuturor ideilor constructive, asigurarea climatului propice pluralismului opiniilor consacrate progresului uman.

---

6) Bertrand de Jouvenel, **Progresul în om; Contribuții la o critică a civilizației puterii**, Editura politică, 1983, p. 351.

7) Ralf Dahrendorf, op. cit., pag. 59.

8) Idem, pag. 26.

MAI 1600 SUB SCEPTRUL LUI MIHAI VITEAZUL

În cronica istoriei poporului român, ziua de **27 mai 1600** are o încărcătură aparte. Ea semnifică ziua în care Mihai Vodă Viteazul a intrat în Iași, unde a emis cel dintâi hrisov care oglindea realitatea de uriașe dimensiuni a **reunirii** politice a celor trei părți de țară sub aceeași cârmuire românească. Într-o limbă românească limpede, curată, domnitorul tuturor românilor se intitula: **"Io, Mihai Voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Țării Românești, al Ardealului și a toată Țara Moldovei"**, ceea ce însemna unirea deplină. Tot astfel, domnul Unirii și-a făurit o nouă pecete solemnă, care reunea într-un unic simbol heraldic însemnele tradiționale ale celor trei principate românești: acvila cruciată a Țării Românești, cu soarele în stânga și luna în dreapta, capul de bour moldovean, cu steaua între coarne, și cei doi lei afrontați reprezentând stema Transilvaniei. Ele încadrau cele două figuri voievodale - a lui Mihai și a fiului său, Pătrașcu, devenit locțiitor de domn în Țara Românească. De remarcat că leii reprezentați pe emblema heraldică a lui Mihai sunt "leii Daciei", indicând imaginea vechii steme a dacilor cunoscută în epocă. Ea avea să fie descrisă de Miron Costin în **Letopisețul Țării Moldovei** extrem de sugestiv: "Dară pecetea dacilor era doi lei cu gurile căscate unul spre altul și deasupra lor era coroane".

Măreția lui Mihai Vodă Viteazul în istoria poporului român constă tocmai în aceea că el a întruchipat desăvârșit înfăptuirea scopurilor care dăinuiau de milenii în sufletele tuturor românilor de pretutindeni și pentru a căror realizare și-au vărsat sângele, scopuri care, în epoca lui Mihai, deveneau o necesitate vitală: **recucerirea independenței depline a Principatelor Române - Țara Românească, Moldova și Transilvania - față de Imperiul Otoman; respingerea tendințelor de anexiune ale regalității poloneze și imperialilor habsburgici, precum și refacerea unității statale** prin reunirea într-un singur stat al românilor, a tuturor "provinciilor" - cum remarca Nicolae Bălcescu - pentru a sublinia apartenența lor la același tot unitar. "Mihai străbunul - aprecia Nicolae Iorga - a fost necontenit legat de orice avânt al nostru pentru dezrobirea neamului, către adunarea laolaltă și legarea pentru totdeauna a fărâmelor trupului nostru național, biruința lui lumina dintr-un trecut tot mai îndepărtat". Dacă avem în vedere faptul că în unele izvoare străine Mihai Vodă este calificat drept "Malus dacus", adică "Dacul cel rău", se va înțelege cu siguranță că marele voievod urmărea cu stăruință înfăptuirea "planului dacic", - făurirea statului român centralizat, renăscut în hotarele vechii Dacii. De aceea, este momentul, credem, să subliniem că Mihai Viteazul nu este acela care pentru prima dată a unit țările române într-un singur stat, așa după cum, din păcate, se mai susține încă în istoriografia noastră. Această teză rupe tradiția statală multimilenară a românilor, neagă apartenența la istoria poporului român a secolelor de existență statală a strămoșilor lui autohtoni, a geto-dacilor, a Daciei, care îngloba încă din secolul I î.e.n. pământurile Țării Românești, Transilvaniei și Moldovei, și nu numai atât. Această teză, de sorginte străină, flutură ideea că marele popor geto-dac de peste trei milioane de suflete și-a lepădat limba străbună, forjată în milenii de lucrare, însușindu-și din limba cotropitorilor romani doar 20%, pentru ca, mai târziu, să împrumute, în timp de alte secole, chipurile, restul de 80% de la semințiile barbare, considerate, pe nedrept, "popoare" (care au venit, după cum prea bine se știe, cu cultura lor materială și spirituală pe șea și sub șea). Și toate acestea numai pentru a arăta că poporul român este un popor nou, un popor tânăr și deci de acum începe istoria sa.

"Planul dacic", în concepția și acțiunea marelui voievod Mihai, însemna, astfel, restaurarea pe plan politic a realității dintotdeauna a unității de fapt a daco-românilor, obligați să trăiască, secole de-a rândul, în împrejurări deosebit de vitrege, în hotare vremelnic despărțitoare. Refacerea Daciei a reprezentat în acest fel un crez și o realitate, manifestată prin legăturile existente pe multiple planuri - economice, sociale, politice, culturale, religioase, diplomatice - între românii de pretutindeni.

Rememorând realizările istorice ale lui Mihai Viteazul, Nicolae Bălcescu releva: "El vroia a-și crea o patrie mare cât ține pământul românesc și norocul ajutându-l, în câteva luni, Ardealul, Moldova sunt unite cu Țara Românească... Mihai realizase acum visarea iubită a voievozilor cei mari ai românilor. Acum românul s-a înfrățit cu românul și cu toți au una și aceeași patrie, una și aceeași cârmuire națională, **astfel precum n-au fost din vremurile uitate ale vechimii"**.

Prin aceasta, Mihai Vodă Viteazul a servit interesele fundamentale ale poporului român. Prin nobleța țelului său, Mihai Vodă Viteazul "a fost singurul domnitor din statele dunărene care a purtat război nu pentru slavă deșartă și pentru strălucire dinastică, ci pentru atingerea unui țel nobil dinainte stabilit".

Pentru împlinirea planului său, Mihai Viteazul trece mai întâi Carpații și înfrânge armata cardinalului Andrei Bathory, apărătoarea intereselor nobilimii ungare de a stăpâni Transilvania. Populația românească de peste Carpați l-a primit pe Mihai ca pe un eliberator. Cronicarul maghiar Szamosközy, contemporan cu evenimentele, scria: **"Mihai încă înainte de intrarea sa a anunțat în ascuns întreaga românime din Transilvania prin tainica lucrare a preoților săi. Dar a folosit pentru această propagandă nu numai preoți, ci și negustori, călători, "ciobani"**, conchizând că **"neamul românilor care locuiește în satele și cătunele Transilvaniei s-au unit cu poporul venit** (de dincoace de Carpați)... **încurajați de încrederea că au un domn din neamul lor"**. Semnificativ pentru manifestarea conștiinței naționale a românilor este faptul descris de același cronicar: "Daniil Zalasdi, valah de origine, (nobil), aducându-și aminte de pecetea sufletului și trupului său... trecu la valahi, (adică de partea lui Mihai)".

La 1 noiembrie 1599, domnul muntean intră în Capitala Transilvaniei - Alba Iulia - fiind întâmpinat și salutat cu mare însuflețire de populație. Măsurile multiple luate de Mihai în Transilvania pe linia transformării ei administrative într-o țară cu adevărat românească, sunt edificatoare. El introduce limba română în Cancelaria Principatului, ia măsuri pentru îmbunătățirea stării țăranilor români și a preoților lor. Întemeiază Mitropolia ortodoxă în mânăstirea ridicată de el în 1597, iar, prin Tratatul de la Alba Iulia, toate bisericile românești din Transilvania depindeau de Mitropolia din Târgoviște.

Pentru împlinirea "planului său dacic", el trece apoi cu oștirea Carpații în Moldova, unde cetățile Neamțului și Sucevei îi deschid porțile, iar populația românească salută sosirea lui Mihai pentru a înfăptui aspirația istorică: Unirea. Astfel, Mihai Viteazul reușește să reunească sub conducere politică unică toate provinciile românești. Mihai Vodă se reîntoarce din Moldova **"ca un adevărat rege dac"**, după aprecierea lui Nicolae Iorga.

Înfăptuirea planurilor lui Mihai Viteazul provoacă cu adevărat o stare de spirit de încredere, de optimism, de îndrăzneală. Așa încât - după opinia marelui istoric român, când se vorbește de Mihai Viteazul nu trebuie să ne oprim la urmările imediate, ci să ținem seama de toată această înălțare și împuternicire a sufletului românesc. "El a dat dovadă de energie națională încununată de succes și aureolată de glorie care e însăși domnia lui Mihai Viteazul. În aceasta stă importanța lui cea mai mare pentru dezvoltarea vieții noastre naționale". •

■ Dr. Augustin DEAC

ORIENTUL MIJLOCIU
PE CALEA ANEVOIOASĂ A PĂCII

La Cairo, la 4 mai, liderul Organizaţiei pentru Eliberarea Palestinei, Yasser Arafat, şi primul-ministru al Israelului, Yitzhak Rabin, au semnat Acordul de aplicare a regimului de autonomie în teritoriile Gaza şi Ierihon. Ansamblul de măsuri concrete, care au fost convenite după negocieri laborioase, transpun în viaţă înţelegerile semnate la Washington la 13 septembrie 1993. Atunci, după decenii de duşmănie, liderul palestinian şi premierul israelian şi-au dat mâna în cadrul unei ceremonii recepţionate cu emoţie de milioane de telespectatori ca un moment istoric, de răscruce, pe drumul instaurării păcii în Orientul Mijlociu. După cum se ştie, OEP a recunoscut statul Israel şi dreptul său la existenţă, renunţând la prevederile doctrinare antisioniste din Carta palestiniană, ca şi la orice practică teroristă. Părţile au stabilit, totodată, prin Declaraţia de principii israelo-palestiniană, premisele fundamentale ale relaţiilor lor reciproce: necesitatea încetării conflictului dintre Israel şi palestinieni; recunoaşterea reciprocă a drepturilor lor legitime; promovarea unei coexistenţe paşnice, menită să ducă la încheierea unui tratat de pace just, global şi durabil. Au fost precizate atunci şi modalităţile de înfăptuire a autonomiei palestiniene în teritoriile respective. Astăzi, toate aceste opţiuni au început să prindă viaţă. Statutul de autonomie al fâşiei Gaza şi Ierihonului constituie capul de pod necesar al mult aşteptatului proces de pace în Orientul Mijlociu. Şi este, fără îndoială, meritul guvernului Rabin şi al Centralei palestiniene conduse de Yasser Arafat de a fi dat dovadă de realism, de clarviziune şi, mai ales, de curajul politic necesar pentru perfectarea doar în câteva luni a înţelegerilor de la Washington. Un merit cu atât mai mare, cu cât în acest răstimp forţe ostile procesului de pace nu au încetat să acţioneze pentru paralizarea eforturilor întreprinse. Am asistat astfel la acţiunile celor care, într-o tabără sau alta, refuză orice reglementare negociată a conflictului. Masacrul de la Hebron, ca şi perpetuarea actelor de terorism săvârşite de formaţiunile arabe extremiste au ilustrat în ultima vreme această escaladă a violenţei, întreţinută de cei ce vor să împiedice cu orice preţ continuarea şi consolidarea procesului de pace în Orientul Mijlociu. Semnatarilor acordurilor de la Washington şi Cairo le stau, prin urmare, în faţă sarcini multe şi grele. Mai întâi, aplicarea cu bună credinţă şi fără şovăieli de vreun fel a măsurilor convenite, astfel încât regimul de autonomie al Gazei şi Ierihonului să devină o realitate şi să poată frâna acţiunile extremiste deopotrivă de dăunătoare Israelului şi Organizaţiei pentru Eliberarea Palestinei, cauzei restabilirii păcii şi dezvoltării cooperării în regiune. În al doilea rând, este imperios necesar ca Israelul să negocieze şi să perfecteze cât mai curând cu putinţă acorduri cu Iordania, Siria şi Libanul, astfel încât procesul de pace să se generalizeze şi să devină ireversibil, contracarând jocul forţelor care-i sunt potrivnice. În al treilea rând, nu mai puţin însemnată va fi acordarea unei asistenţe economice semnificative palestinienilor de către ţările dezvoltate şi organismele financiare internaţionale, căci la nivelul omului de rând pacea cu Israelul trebuie să poată fi percepută ca o operaţiune benefică, menită să asigure liniştea şi bunăstarea în Gaza şi Ierihon.

Realizarea unor astfel de obiective ar netezi calea pentru abordarea altor chestiuni mai dificile legate de instaurarea unei păci juste, globale şi definitive (statutul Ierusalimului, soarta implantărilor israeliene în teritoriile ocupate, aranjamentele de securitate, frontierele şi relaţiile cu vecinii ş.a.). În sfârşit, coexistenţa paşnică dintre israelieni şi palestinieni ar trebui să ducă într-un viitor apropiat la dezvoltarea unei cooperări, în primul rând, economice, menită să confere un nou statut, de stabilitate şi de prosperitate, ţărilor din Orientul Mijlociu. Toate aceste opţiuni - realizabile pe termen scurt, mediu sau lung - nu vor fi cu putinţă decât dacă forţele care acţionează pentru consolidarea procesului de pace vor putea şi vor şti să înfrunte şi să controleze acţiunile de ostilitate şi de violenţă ce se vor manifesta şi de-acum încolo în regiune. În acest context, nu mai puţin însemnat va fi concursul pe care comunitatea internaţională şi, în special, ţările dezvoltate vor înţelege să-l dea, pe plan politic şi economic, consolidării procesului de pace. În ultimă instanţă, multe vor depinde şi de schimbarea treptată a mentalităţilor, căci pacea va trebui să devină o realitate care să se bizuie pe comportamentul de zi cu zi al oamenilor, înlocuind ura existentă între palestinieni şi israelieni de atâta amar de vreme prin raporturi de încredere şi de prietenie. Să sperăm că forţele binelui vor fi mai puternice decât stihiile trecutului şi că vor izbuti să facă din Orientul Mijlociu o regiune a liniştii, a prosperităţii şi înţelegerii între popoare. Calea care duce la înfăptuirea unui astfel de obiectiv rămâne însă lungă, anevoioasă şi plină de neprevăzut.

România nu a pregetat, de-a lungul anilor, să-şi aducă o contribuţie semnificativă la eforturile de restabilire a păcii în Orientul Mijlociu. Puţini mai vor astăzi să-şi amintească de poziţia înţeleaptă şi consecventă pe care guvernul român a adoptat-o după "războiul de şase zile" din 1967 în relaţiile sale cu ţările din zonă. Într-o vreme în care Uniunea Sovietică şi celelalte ţări socialiste europene, inclusiv Iugoslavia lui Tito, anatemizau Israelul şi susţineau **urbi et orbi** cauza arabă, ţara noastră nu a rupt relaţiile diplomatice cu guvernul de la Tel-Aviv şi a păstrat o poziţie echidistantă faţă de părţile aflate în conflict, ceea ce i-a permis să devină un partener credibil şi respectat. Neîncetând să preconizeze reglementarea conflictului exclusiv pe căi paşnice, politice, guvernul de la Bucureşti s-a pronunţat pentru convocarea unei conferinţe internaţionale de pace în Orientul Mijlociu, cu luarea în consideraţie şi consfinţirea intereselor legitime ale tuturor părţilor. Iar când a putut să contribuie în mod nemijlocit la soluţionarea cel puţin a unei părţi importante a conflictului, a făcut-o fără nici o ezitare. Acordurile de la Camp David din 1978, care au stabilit pacea între Egipt şi Israel, îşi au sorgintea în îndemnurile date succesiv de Nicolae Ceauşescu, în vara lui 1977, oaspeţilor săi Menahem Begin şi Anwar El-Sadat şi care s-au soldat cu vizita istorică a preşedintelui egiptean la Ierusalim în toamna aceluiaşi an. Astăzi, România postdecembristă şi-a regăsit o astfel de vocaţie, de vreme ce negocierile dintre Yasser Arafat şi Shimon Peres, ce au avut loc sub oblăduirea preşedintelui Ion Iliescu, cu prilejul sesiunii bucureştene a Forumului Crans-Montana, au grăbit fără doar şi poate realizarea Acordului din 4 mai. E ceea ce explică prezenţa surâzătoare a ministrului român de externe, Teodor Meleşcanu, la ceremonia de la Cairo şi recunoaşterea rolului pe care, ieri ca şi azi, România l-a jucat în soluţionarea unuia din conflictele regionale postbelice cele mai complexe şi mai persistente. Ţara noastră şi-a declarat, totodată, disponibilitatea de a participa, pe măsura capacităţilor şi competenţelor de care dispune, la vastul proces de dezvoltare economică din Orientul Mijlociu. Dar pentru aceasta este mai întâi nevoie ca pacea să poată reveni cu paşi mari şi siguri pe meleagurile mereu bântuite până acum de ură şi violenţă.

■ Valentin LIPATTI

GÂNDIREA
EXCLUSIVISTĂ ÎN POLITICĂ

S-a spus, nu fără justeţe, că dacă pentru a face pace este nevoie de cel puţin doi parteneri, războiul îl poate declanşa unul singur. Transpusă pe alt plan, judecata respectivă ar putea fi formulată şi astfel: dacă dictatura poate fi instaurată de un singur partid, democraţia are nevoie de sprijinul tuturor partidelor.

Paradoxul actualei tranziţii la democraţie, în ţara noastră, pare să fie tocmai uitarea acestui adevăr. Printr-o stranie prelungire a modului de gândire propriu stărilor de lucruri din regimul anterior, în care puterii de stat, de la care erau aşteptate toate îmbunătăţirile, îi erau puse pe seamă toate neajunsurile din societate, astăzi, toate lipsurile, reale sau imaginare, ale acestei democraţii sunt imputate puterii guvernamentale, forţelor ce o deţin şi o exercită.

Uitând că puterea, ca şi opoziţia, sunt componente obligatorii ale democraţiei, diriguitorii propagandei unor partide lucrează intens la confecţionarea şi difuzarea unei imagini false şi pernicioase, potrivit căreia în timp ce puterea este răul absolut, prin definiţie, opoziţia are întotdeauna dreptate, ea deţinând monopolul sentimentelor juste şi al gândirii corecte.

Regăsim fără efort, în această gândire maniheistă, concepţia totalitară, exclusivistă, care, refuzând acţiunilor adversarului politic orice îndreptăţire, clădeşte baza ideologică şi psiho-socială a unor noi forme de dictatură şi ostracizare, săpând stăruitor temeliile înseşi ale perpetuu invocatei democraţii. În acelaşi timp, ea poate contribui, în ultimă instanţă, la autoizolarea forţelor ce o împărtăşesc şi o propagă, la măcinarea credibilităţii lor politice şi sociale, creând pericolul real al transformării acestora în secte rupte de viaţă, la îndepărtarea **sine die** a şanselor de a accede la conducerea ţării. Nu e superfluu să adăugăm că o asemenea contestare globală şi oarbă a puterii şi actelor ei poate fi şi chiar este speculată de către mulţi din cei care ignoră şi încalcă legile şi reglementările (impuse, prin forţa lucrurilor, de putere) spre a se prezenta în postura onorabilă de opozanţi politici, de luptători pentru democraţie şi adversari neîmblânziţi ai puterii opresoare. Prezenţa masivă şi constantă a unor asemenea campioni ai libertăţii neîngrădite la mitingurile şi procesiunile unor forţe politice şi modul cum se manifestă acolo nu sunt şi nu vor fi de bun augur pentru democraţia românească.

Şi pentru ca efectul de bumerang, propriu oricărei tactici vădit eronate, să fie deplin, nu este un secret că, de multe ori, greşelile opoziţiei contribuie la menţinerea în funcţie a unui guvern care, poate, prin propriile puteri nu ar reuşi să o facă.

Oricât ar părea de neplăcute sau partizane aceste constatări unor persoane, preocupările care le inspiră ori concluziile ce se desprind din ele sunt la îndemâna bunului simţ, a raţiunii obiective, eliberate de prejudecăţi. Cei care nu sunt de acord cu aceste afirmaţii ar putea să reflecteze la cuvintele recente ale unui lider marcant al opoziţiei, care atrăgea atenţia tovarăşilor săi de idei că "nu puterea... e de vină că nu avem o adevărată democraţie. Nu! - constata el. Noi, opoziţia, nu ştim ce înseamnă adevărata democraţie, cu spiritul de toleranţă, de compromis, de respect total pentru celălalt. Noi, opoziţia, nu ştim să ne organizăm, să ne alegem liderii, să producem un program care să ne aducă la putere..."

Dar, fireşte, autocritica unei părţi nu este în mod automat un certificat de imaculare pentru cealaltă parte.

■ Dr. Marin NEDELEA

DACĂ NOI NU NE PREZENTĂM...

Din întâmplare, zilele acestea am avut prilejul să citesc câteva dintre lucrările prezentate la o conferinţă anuală asupra economiilor în dezvoltare, desfăşurată la Washington D.C., la 28-29 aprilie a.c. Între acestea se află şi studiul **"Macropoliticile în tranziţia către o economie de piaţă: o perspectivă de trei ani"**, având drept autori pe Leszek Balcerowicz, de la Warsaw School of Economics, şi Alen Gelb.

Studiul, după cum declară autorii, analizează stabilizarea macroeconomică în ţările aflate în tranziţia către economia de piaţă în interacţiune cu liberalizarea economică şi reformele instituţionale. El realizează o cercetare comparativă referitoare la mai multe ţări est şi central europene: Polonia, Ungaria, Cehoslovacia (cu detalieri separate privind Cehia şi, respectiv, Slovacia), România şi Bulgaria.

Nu-mi propun, în aceste fugare însemnări, să mă refer la conţinutul propriu-zis al studiului, ceea ce, oricum, mi-ar depăşi competenţa, eu nefiind specialist în economie. Doresc doar să remarc faptul că, în ceea ce priveşte România, deşi reproduce unele date statistice obiective şi cuprinde o serie de observaţii întemeiate privind desfăşurarea tranziţiei, studiul în ansamblu rămâne tributar unei viziuni înguste, unilaterale, în anumite privinţe chiar deformate şi, prin efect, deformante asupra realităţilor româneşti. Dar pentru a ilustra această susţinere mă refer la faptul că, deşi a fost prezentat la sfârşitul lui aprilie 1994, imaginea despre România în 1993 rezultă din situaţia existentă în a doua jumătate a anului respectiv (1993), lipsind orice referire la anumite trăsături pozitive - de exemplu, oprirea declinului produsului intern brut, deşi acest lucru era deja cunoscut în străinătate încă din ianuarie 1994. De altfel, autorii înşişi citează într-un tabel cifra de 0,7% pentru produsul intern brut în cazul României la rezultatele anului 1993.

Este de subliniat că, într-un aparat ştiinţific impresionant ca întindere, autorii nu includ nici o **sursă românească**. Singurele referiri la astfel de surse sunt indicate la unele tabele şi grafice, unde se menţionează că datele provin de la Oficiul Român de Statistică şi de la Banca Naţională a României. Dar, repet, bibliografia privitoare la analizele făcute şi aprecierile date realităţilor româneşti cuprind doar cărţi, studii, articole apărute în alte ţări şi elaborate de autori străini, din Vest ca şi din Est, care s-au ocupat şi de tranziţia în România. Acesta este, desigur, un lucru care poate fi reproşat semnatarilor studiului respectiv.

Şi, totuşi, oare, un astfel de reproş ar trebui adresat doar autorilor studiului în cauză? Oare nu este cazul să ne întrebăm, înainte de toate, ce facem noi ca societate, ca stat pentru ca străinătatea să aibă la îndemână, în limbi de circulaţie internaţională, şi puncte de vedere, analize româneşti cu privire la realităţile româneşti?

Pentru că, dacă noi nu ne prezentăm, ne prezintă alţii, aşa cum ne înţeleg sau cum doresc ei să ne înţeleagă. Şi astfel, în lume circulă informaţii, se vehiculează idei, opinii, se creează imagini despre România care nu sunt numai inadecvate, ci şi defavorabile, dăunătoare ţării. Iar noi continuăm să ne limităm în mare măsură la lamentări cu privire la imaginea inexactă a României pe plan internaţional...

■ Constantin VLAD

REVISTA
OPINIA
naţională
TIPOGRAFIA FED
TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ: Nicoleta ANGHEL

Costul unui abonament trimestrial este de 600 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat poştal sau dispoziţie de plată pe adresa: Fundaţia "România de Mâine", Palatul Sporturilor şi Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, Bucureşti, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B.. Abonamente se pot face şi prin oficiile poştale din întreaga ţară.

Revista "OPINIA NAŢIONALĂ" se află înscrisă în Catalogul de presă "RODIPET" la poziţia 2111.

Cititorii din străinătate se pot abona prin "RODIPET" S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piaţa Presei Libere nr.1, sect. 1 Bucureşti - România.

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA: Bucureşti, Palatul Sporturilor şi Culturii, Parcul Tineretului. Sector 4. Telefon 330.68.45

PERMANENŢE ROMÂNEŞTI

MIHAIL KOGĂLNICEANU despre istoria naţională

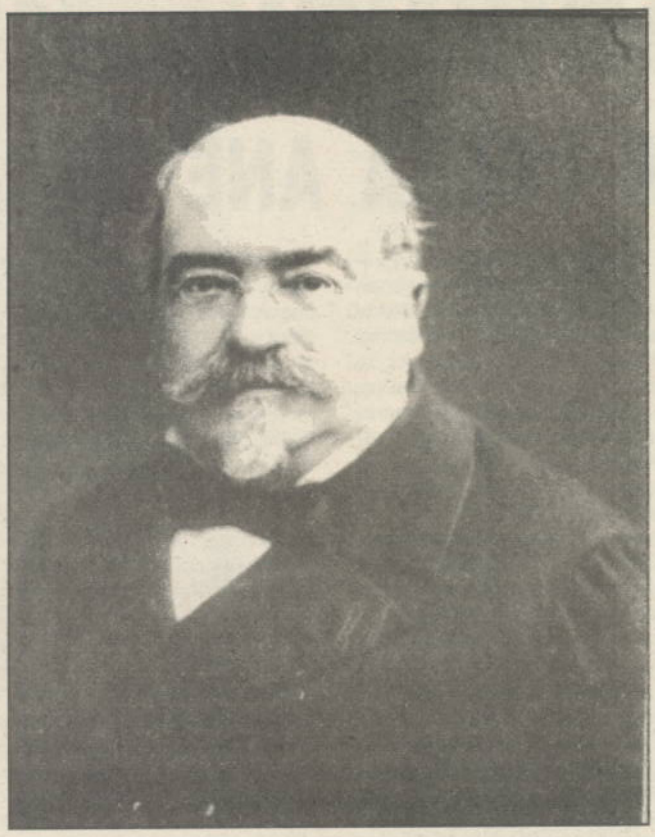

În Pantheonul marilor învăţaţi ai neamului românesc, ai oamenilor politici, al cugetătorilor de excepţie - al căror renume a trecut de mult graniţele ţării, înveşnicindu-le în lume memoria - Mihail Kogălniceanu se numără printre cei mai proeminenţi. Rememorarea faptelor sale brave, intrate adânc în conştiinţa publică, se cuvine a fi făcută astăzi, concomitent cu recitirea operei sale şi încercarea de a merge mai în adâncurile cunoaşterii concepţiilor sale privitoare la diversitatea problematicii economice, sociale, politice, culturale, diplomatice etc. care i-au ilustrat întreaga strădanie, tumultoasa lui trecere prin istoria veacului al XIX-lea. Înţelepciunea sa de excepţie a făcut ca opera pe care a durat-o să-şi păstreze peste timp o mare valoare, fiind capabilă să însufleţească nemăsurat - prin pildele pe care ni le oferă - strădania generaţiilor mai tinere, ce au avut şi au menirea să-şi facă pe deplin datoria pentru a putea ajunge în situaţia de a binemerita oricând în faţa judecăţii drepte pe care o pronunţă istoria, supremul judecător al oamenilor şi al faptelor lor.

Pentru bogăţia şi actualitatea ideilor pe care le conţine, a convingerilor perene pe care le degajă, este semnificativ **Cuvântul de deschidere a Cursului de istorie naţională la Academia Mihăileană**, pronunţat de Mihail Kogălniceanu, la 24 noiembrie 1843. "După priveliştea lumii, după minunile naturii - spunea Mihail Kogălniceanu dintru început - nimica nu este mai interesant, mai măreţ, mai vrednic de luarea noastră aminte decât **Istoria**... testamentul lăsat de către strămoşi strănepoţilor ca să le slujească de tălmăcire vremii de faţă şi de povăţuire vremii viitoare". Ea "trebuie să fie şi a fost întotdeauna cartea de căpetenie a popoarelor şi a fieştecărui om îndeosebi; pentru că fieştecare stare, fieştecare profesie află în ea reguli de purtare, sfat la îndoirile sale, învăţătură la neştiinţa sa, îndemn la slavă şi la faptă bună".

Trecând, apoi, la aspectele mai practice ale cunoaşterii istoriei, gânditorul preciza: "Studia istoriei, domnilor mei, a fost în toate timpurile ocupaţia de predilecţie a oamenilor gânditori. Niciodată însă n-a avut importanţa şi universalitatea de care se bucură astăzi", la jumătatea veacului trecut, fireşte. Dar ce-am putea noi astăzi face decât să-i reconfirmăm pe marele învăţat român, potrivit stărilor acestui sfârşit de veac al XX-lea şi de mileniul al II-lea?

Motivul esenţial al importanţei de excepţie a istoriei era formulat de M. Kogălniceanu astfel: "Această norocită popularitate a istoriei vine, mai ales, din două pricini: cea întâi este că astăzi fieştecare cetăţean are drit şi îndatorire de a se ocupa cu trebile statului, că fieştecine doreşte a şti care sunt şi cum se păzesc drepturile naţionale câştigate de către strămoşi; şi unde poate cineva să le găsească mai bine desluşite decât în istorie?" În privinţa celei de-a doua pricini, "şi cea de căpetenie", Kogălniceanu preciza că aceasta este "aflarea tiparului; mulţămită şi de o mie de ori mulţămită, acelui care dintâi a găsit această artă, cea mai mare împrăştiitoare şi păstrătoare a întâmplărilor, fără care istoria niciodată n-ar fi ajuns în cinstea universală în care se află".

Un spaţiu amplu în acest document memorabil era atribuit **analizării raportului dintre istoria naţională şi cea universală**. "Dacă istoria îndeosebi, adică a neamului ominesc, este aşa de interesantă în rezultatele sale, cu cât mai mult trebuie să ne fie istoria patriei, a locului unde am văzut ziua? Omul, totodeauna, înainte de neam şi-a iubit familia, înainte de lume şi-a iubit neamul şi partea de pământ, fie mare, fie mică, în care părinţii săi au trăit şi s-au îngropat, în care el s-a născut, a petrecut dulcii ani ai copilăriei ce nu se mai întorc, a simţit cea întâi bucurie şi cea întâi durere de bărbat. Acest sentiment sfânt, nu cunosc încă nici un neam, nici o săminţie cât de brută, cât de sălbatică, care să nu-l aibă. M-aş întinde prea departe de sufletul meu dacă m-aş pune a vă arăta pilde despre aceasta; ele sunt nenumărate".

Într-o abordare extrem de pătrunzătoare, Mihail Kogălniceanu socotea că "trebuinţa istoriei patriei ne este neapărată chiar pentru ocrotirea driturilor noastre împotriva naţiilor străine", cu atât mai mult cu cât, de multe ori, "începutul nostru ni s-a tăgăduit, numele ni s-a prefăcut, pământul ni s-a sfâşiat, driturile ni s-au călcat în picioare". Iată, deci, că istoria - sublinia Mihail Kogălniceanu - "ne arată ce am fost, de unde am venit, ce suntem şi, ca regulă de trei, ne descopere şi numărul necunoscut, ce avem să fim!"

Trecând apoi la detalierea liniilor de forţă pe care intenţiona să le urmeze în predarea Cursului de istorie naţională la Academia Mihăileană, Mihail Kogălniceanu făcea o apăsată mărturisire de credinţă, concretizată în următoarele cuvinte: "Până acum toţi acei ce s-au îndeletnicit cu istoria naţională n-au avut în privire decât biografia domnilor, nemaipomenind nimică de popor, izvorul a tuturor mişcărilor şi isprăvilor şi fără care stăpânitorii n-ar fi nimica. Mă voi sili să mă feresc de această greşeală de căpetenie; ci, pe lângă istoria politică a ţărilor, atât cât voi fi ajutat de documentaţiile şi tradiţiile vechi, voi căuta a vă da şi o idee lămurită asupra stării sociale şi morale, asupra obiceiurilor, prejudeţelor, culturii, negoţului şi literaturii vechilor români".

Cât de actuale ni se par şi aceste reflecţii, faţă-n faţă cu încercările de astăzi de manipulare a iubitorilor de istorie prin **omiterea tratării unor probleme pomenite şi de Mihail Kogălniceanu** ca, de pildă, viaţa socială, nedreptăţile ce i-au fost făcute omului de rând de toate regimurile de până în 1944, represiunea exercitată ori de câte ori aceştia au încercat să-şi ridice glasul şi n-au ezitat a-şi vărsa şi sângele pentru dreptate, pentru libertate. Se practică şi azi un soi de astfel de manipulare faţă-n faţă cu care consideraţiile lui Mihail Kogălniceanu capătă o cu atât mai mare valoare. Avem, prin urmare, datoria să-i fim recunoscători şi pentru acest lucru, trăgând un semnal de alarmă împotriva oricăror deformări şi omisiuni de astăzi - voite sau "nevoite". Este, oricum, o problemă majoră a istoriografiei noastre de după '89 şi nu ezităm a atrage atenţia asupra datoriilor pe care le au istoricii ce se respectă şi respectă, mai întâi de toate, **cea dintâi carte a naţiei - istoria**.

Expunând tematica de bază a Cursului de istorie naţională pe care-l inaugura prin această magistrală lecţie - Curs ce-şi propunea să vină din adâncimi de vremi până la zi - Mihail Kogălniceanu ne-a lăsat câteva consideraţii de maximă însemnătate teoretică şi practică în legătură cu posibilitatea scrierii şi tratării problemelor de istorie **la zi**. "În înfăţişarea întâmplărilor care sunt aproape de noi şi pre care sau noi sau părinţii noştri le-au văzut, voi fi cu cea mai neadormită privighere - mărturisea Mihail Kogălniceanu - mărginindu-mă a vă arăta numai faptele împlinite, fără a vroi a vă descoperi şi ţelurile ascunse". Mai ales în privinţa anilor aflaţi pe atunci în desfăşurare - promitea el - "voi fi mai ales cât se va putea mai scurt şi mai obştesc, înfăţişându-vă numai întâmplările publice şi acele care au avut o înrâurire simţitoare asupra ţării. Noi n-am ajuns încă aşa departe ca să putem trata cu nepărtinire istoria contimpurană; aceasta este treaba viitorimii".

Şi, mai mult decât atât, Mihail Kogălniceanu nu ezita să afirme deschis: "Dumnezeu dar să mă ferească de a vroi a mă pune cenzorul convieţuitorilor mei, judecându-le sau criticându-le purtarea şi faptele. <<Acela care îşi înalţă duhul la vrednicia unui istoriograf, zice Ioan Müller[x], pierde din privirea sa orice atingeri momentane şi particulare>>. Jurnaluri pot aduna personalităţi; în tablele istoriei se scrie numai vecinicul adevăr".

Să recunoaştem şi acestor reflecţii marea lor valoare şi în zilele noastre, când - se ştie - există unii, minţi mai înfierbântate, desigur, care pretind **adevărul istoric** chiar a doua zi după producerea unor evenimente. Desigur, există adevăruri şi adevăruri; unele dintre ele devin certe din momentul producerii evenimentelor de care sunt strâns legate. Câte dintre ele, însă, nu rămân în zone greu de pătruns şi doar scurgerea timpului şi experienţa multiplă a omului - şi a istoricului, fireşte - le pot descoperi cu toată evidenţa. Graba căutărilor şi, mai ales, a descoperirii adevărului duce adeseori la improvizaţii, la explicări partizane, la falsificări de tot felul şi - în ce ne priveşte - n-am putea exemplifica mai convingător decât prin tot ceea ce ni se întâmplă din '89 până în prezent, ca urmare a rătăcirii drumului spre adevăr din partea atâtor nepricepuţi: interesaţi şi impostori.

Iată pentru ce - socotim noi - şi din aceste motive, actualitatea convingerilor, a ideilor lui Mihail Kogălniceanu, zămislite acum un veac şi jumătate, se menţine neîntinată şi va continua să fie aşa. A citi şi reciti pe Mihail Kogălniceanu şi pe alţi atâţia gânditori care au militat pe aceleaşi baricade cu el în trecutul mai îndepărtat sau mai apropiat înseamnă - acum şi în viitor - a fi mereu prezenţi la o adevărată şcoală a vieţii la care se învaţă drumul cel mai sigur spre obiectivitate şi deplinul respect pentru exigenţele aşezate în faţa istoricilor de muza Clio.

■ Prof. univ. dr. Gh. I. IONIŢĂ

x) Istoric elveţian de largă notorietate (1752-1809), autor în epocă al unei cunoscute **Istorii universale**.

COMEMORAREA LUI TUDOR VIANU la Academia de Cultură Naţională "Dimitrie Gusti" a Fundaţiei "România de Mâine"

O veritabilă sărbătoare a spiritului s-a dovedit a fi Simpozionul consacrat comemorării celor trei decenii de la moartea lui Tudor Vianu, eminentă personalitate a culturii române, universitar de prestigiu european, educator de nobilă vocaţie, care timp de patru decenii a contribuit la formarea mai multor generaţii de intelectuali, înainte şi după al doilea război mondial, asigurând astfel dezvoltarea spiritualităţii româneşti fără hiatusuri şi fără complexe. Reuniunea comemorativă a avut loc luni, 30 mai, în Sala de **Consiliu al Academiei de Cultură Naţională "Dimitrie Gusti" din cadrul Fundaţiei "România de Mâine"**, în prezenţa mai multor universitari, membri ai Academiei Române, profesori la Universitatea "Spiru Haret", scriitori, cercetători ştiinţifici, studenţi.

Lucrările au fost conduse de prof.univ.dr.Ion Dodu Bălan, colaborator apropiat al ilustrului savant.

În cuvintele rostite cu acest prilej de acad. Alexandru Balaci, prof. univ. dr. Valentin Lipatti, scriitorii D.R. Popescu şi Paul Anghel, prof. univ. dr. Angela Ion, prof. univ. dr. Ion Dodu Bălan, prof. univ. dr. Virgil Constantinescu, prof. univ. dr. Ion Rotaru, cercetător ştiinţific Vasile Marian au fost evocate personalitatea savantului Tudor Vianu, rolul său de primă însemnătate în continuitatea organică a culturii române, în receptarea universală a valorilor ei fundamentale, peste limitele impuse de vicisitudinile survenite în deceniile patru, cinci şi şase din acest secol. Contribuţiile fundamentale ale esteticianului, istoricului şi filosofului culturii, ale titularului Catedrei de literatură universală şi comparată de la Universitatea din Bucureşti, ale poetului, eseistului şi memorialistului de înaltă vocaţie au fost apreciate, pe bună dreptate, ca aparţinând fondului de aur al culturii române şi, prin caracterul lor reprezentativ, spiritualităţii universale.

Personalitatea multilaterală a lui Tudor Vianu, marea lui sensibilitate etică şi rectitudine morală, aderenţa organică la aspiraţiile fundamentale ale societăţii româneşti, stima faţă de colegi şi cultul valorilor întreţinut la cea mai înaltă expresie a devoţiunii, îndrumarea tinerilor la început de drum artistic marchează o cotă care onorează universitatea şi cultura română, făcându-le sincrone celor mai înalte cuceriri europene de acest gen. Elogii binemeritate au fost aduse marii conştiinţe profesionale şi artistice a lui Tudor Vianu, exigenţei şi autoexigenţei sale pilduitoare, nelipsite pe parcursul întregii sale activităţi, de la redactarea primelor articole de istorie şi critică literară până la elaborarea capodoperelor sale: Arta prozatorilor români, Estetica, studiile fundamentale consacrate poeziei lui Eminescu, Arghezi, Macedonski, Ion Barbu şi multe altele.

Alături de alte prestigioase manifestări ştiinţifice, culturale şi de învăţământ, această comemorare de aleasă ţinută probează, o dată mai mult, rolul de prim ordin al Fundaţiei "România de Mâine" în promovarea valorilor perene ale culturii naţionale şi universale, pentru dezvoltarea necontenită a învăţământului, ştiinţei şi culturii româneşti.